

Kokemuksia puhuttelutilaisuudesta

Nuorten ja poliisin kokemuksia poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta
Kouvola

Samu Saramäki

3/2020

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Samu Saramäki	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Kokemuksia puhuttelutilaisuudesta. Nuorten ja poliisin kokemuksia poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta Kouvolassa.	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Tomi Kataja, Petri Voittomäki	Kvalitatiivinen tutkimus
Tiivistelmä <p>Ensimmäisen kerran huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle alle 18-vuotiaalle nuorelle järjestetään poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus, jonka tarkoituksena on antaa nuorelle suullinen huomautus. Opinnäytetyön aiheena on nuorten ja poliisien kokemukset poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta Kouvolassa. Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda esille puhutteluita pitävien poliisien ja huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneiden nuorten kokemuksia puhuttelutilaisuudesta. Tutkimuksessa selvitetään millaisena nuoret ja poliisit kokevat puhuttelutilaisuuden sekä millainen on hyvä ja tehokas puhuttelutilaisuus.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden toteuttamisessa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimustiedon kerääminen on suoritettu teemahaastatteluilla. Opinnäytetyön tutkimusta varten on haastateltu kahta poliisia, jotka työskentelevät Kouvolan pääpoliisiasemalla rikostorjuntasektorilla. Lisäksi tutkimuksessa on haastateltu kolmea alle 18-vuotiasta nuorta, joille on pidetty Kouvolassa syksyllä 2019 huumausaineen käyttörikoksesta poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus.</p> <p>Tutkimuksen mukaan hyvä puhuttelutilaisuus on avointa keskustelua nuoren ja puhuttelijan välillä. Hyvän puhuttelutilaisuuden avulla pyritään tuomaan nuorelle rikosoikeudellisen moitteen sekä suullisen huomautuksen lisäksi ilmi se, että häntä kuunnellaan ja pyritään auttamaan. Tutkimus osoittaa, että poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus koetaan pääsääntöisesti hyvänä tapana vaikuttaa nuoreen. Hyvään puhuttelutilaisuuteen katsotaan vaikuttavan lisäksi merkittävästi puhuttelijan asenne sekä motivaatio. Tutkimuksessa nousi esille myös poliisien koulutuksen vähäisyys poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta. Koulutuksen avulla voitaisiin vaikuttaa nuoriin laadukkaammin sekä yhdenmukaisemmin.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
36 + 4	3/2020
Avainsanat	
huumausaineen käyttörikos, puhuttelutilaisuus, huumausaine, nuori, poliisi	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
1.1 Opinnäytetyön aiheen rajaaminen	3
1.2 Opinnäytetyön tutkimuksen tavoite.....	4
2 HUUMAUSAINEN KÄYTTÖRIKOS.....	5
2.1 Huumausaineen käyttörikoksen historia.....	5
2.2 Huumausaineen käyttörikos	7
2.3 Sakkomenettely	9
2.4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus.....	10
2.5 Hoitoonohjaus.....	10
3 NUORI HUUMAUSAINEN KÄYTTÄJÄNÄ	11
3.1 Nuorten asenne huumausaineita kohtaan	11
3.2 Nuorten huumausaineiden käyttäminen, kokeileminen ja tunnistaminen.....	14
4 PUHUTTELUTILAISUUS	18
4.1 Kasvatuspuhe.....	18
4.2 Valistuspuhe	19
4.3 Puhuttelutilaisuuden järjestäminen.....	20
4.4 Puhuttelutilaisuus Kouvolassa.....	21
5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
5.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä.....	22
5.2 Teemahaastattelu	23
6 HAASTATTELUN TULOKSET.....	24
6.1 Poliisien kokemuksia puhuttelutilaisuudesta.....	24
6.2 Nuorten kokemuksia puhuttelutilaisuudesta.....	26
6.3 Kokemuksia hyvästä puhuttelutilaisuudesta.....	27
6.4 Haastatteluiden kehitysideat	28
6.5 Johtopäätökset	29
7 POHDINTA	30
7.1 Toteutuksen onnistuminen.....	30
7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	31
7.3 Jatkotutkimusaiheet	32
LÄHTEET	34

1 JOHDANTO

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen tuoreiden tutkimusten myötä nuorten asenteet sekä huumeiden käyttäminen ovat nousseet tärkeiksi ja ajankohtaisiksi aiheiksi yhteiskunnassamme. Alaikäisten huumekuolemien määrä on noussut vuosien 2017-2018 aikana kahdeksalla tapauksella ja yhteensä kuolemia on ollut kaksikymmentä vuonna 2018. Lisäksi ajankohtaisuutta lisää tuore kannabisaloite, jonka on allekirjoittanut yli 50 000 ihmistä. Tästä syystä nuorten huumeiden käyttäminen herättää yhteiskunnassa yhä suurempaa keskustelua nuorten kasvatuksesta, valistuksesta, hoitoonohjauksesta sekä ennalta estävästä työstä.

Nuorten positiivisella suhtautumisella huumausaineita kohtaan on vaikutusta koko yhteiskuntaamme. Tämä suhtautuminen voi lisätä nuorten syrjäytymistä, joka puolestaan johtaa helposti työttömyyteen. Lisäksi nuorten asenteet huumausaineita kohtaan vaikuttavat myös heitä seuraavaan sukupolveen. Tämän vuoksi on tärkeää vaikuttaa nuorten asenteisiin, kasvatukseen sekä valistukseen huumausaineista, jotka näkyvät myös olennaisesti puhuttelutilaisuudessa. Puhuttamisella voidaan vaikuttaa nuoreen ja ohjata häntä oikean hoidon piiriin sekä katkaista mahdollinen rikoskierte.

Poliisi on alkanut pitämään poliisijohtoisia puhuttelutilaisuuksia alle 18-vuotiaille huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneille nuorille vuoden 2019 tammikuusta lähtien. Kyseinen prosessi on ollut käytössä vasta vähän yli vuoden, joten toimintamallit voivat vaihdella paljon eri poliisilaitoksien välillä. Puhuttelutilaisuuden yhdenmukaisuudesta ja toimivuudesta eri poliisilaitoksilla on tällä hetkellä vasta vähän tutkimustietoa. Tämän vuoksi opinnäytetyössä pyritään selvittämään, millainen on hyvä poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus.

Opinnäytetyön kokemukseräistä tutkimustietoa on kerätty Kouvolan pääpoliisiasemalta. Kouvolan pääpoliisiaseman toimintamalleja puhuttelutilaisuudesta on pyritty tutkimaan haastatteleamalla kahta poliisia ja kolmea nuorta. Haastatteluiden avulla opinnäytetyössä on tärkeää kokemukseräistä tutkimustietoa teoreettisen tiedon lisäksi.

1.1 Opinnäytetyön aiheen rajaaminen

Opinnäytetyön aihe on rajattu nuorten alle 18-vuotiaiden huumausaineen käyttörikoksiin ja sen johdosta pidettävään poliisijohtoiseen puhuttelutilaisuuteen. Tarkoituksena on keskittyä poliisin järjestämään puhuttelutilaisuuteen ensimmäistä kertaa huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle ja asian käsittelemiseen suullisella huomautuksella.

Poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta on tehty muutamia opinnäytetöitä. Minttu Ruokanen (2018) on käsitellyt opinnäytetyössään puhuttelutilaisuuden käytäntöjä Jyväskylässä. Ruokasen opinnäytetyön tutkimuksellinen osuuden tarkoituksena on ollut selvittää puhuttelutilaisuuden käytäntöjä Jyväskylässä sekä puhuttelutilaisuuden vaikuttamista rikoskierteen katkaisemiseen. Markus Laukkanen (2019) puolestaan käsittelee opinnäytetyössään lainsäädäntöä ja käytäntöjä, joita tulee soveltaa ensikertaa huumausaineen käyttörikoksesta kiinnijääneen nuoren prosessissa. Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on ollut tuottaa pikaopas huumausaineen käyttörikosasioiden käsittelemiseen.

Tämän opinnäytetyön aihe on rajattu poliisijohtoiseen puhuttelutilaisuuteen, koska kyseinen tilaisuus on poliisille vielä uusi. Edellä mainituissa opinnäytetöissä ei ole tutkittu poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta kokemusperäistä tietoa nuorilta. Tämän johdosta opinnäytetyössä keskitytään kokemusperäiseen tutkimustietoon puhuttelutilaisuudesta ja siihen millainen on hyvä puhuttelutilaisuus.

Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden ulkopuolelle on rajattu syyttäjän sekä huoltajien ja sosiaaliviranomaisten kokemukset puhuttelutilaisuudesta. Tämä rajaaminen on tehty, koska tutkimuksessa halutaan keskittyä poliisin ja nuoren kokemuksiin sekä heidän väliseensä vuorovaikutukseen. Tämän vuoksi opinnäytetyön teoriaosuudessa on käsitelty laajalti nuorta huumausaineen käyttäjänä sekä valistus- ja kasvatuspuhetta. Teoriaosuuden ulkopuolelle on rajattu syyttäjän ja nuorten asemat rikosprosessissa, koska opinnäytetyössä on haluttu keskittyä kokemusperäiseen tutkimustietoon.

Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osuudessa on keskitytty kvalitatiiviseen eli laadulliseen tutkimusmenetelmään. Opinnäytetyön teoriapohjassa on pieni otanta kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta, joka on rajattu koskemaan vain teoriapohjaa. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä pyritään saamaan vastauksia kysymyksiin ”Kuinka usein?” ja ”Kuinka paljon?” (Holopainen ym. 2008, 21.) Tämä näkyy opinnäytetyössäni Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitoksen tekemien kouluterveyskyselyiden pohjalta laadittuina tilastotietoina.

Opinnäytetyöstä on rajattu huumausaineen käyttörikoksien määrien tilastotiedot pois, koska keskustelua on herättänyt eniten nuorten asenteet huumausaineita kohtaan, jonka vuoksi myös opinnäytetyössä halutaan keskittyä nuorten asenteisiin eikä niinkään siihen paljonko nuoret käyttävät huumeita tilastollisesti.

1.2 Opinnäytetyön tutkimuksen tavoite

Opinnäytetyön tavoitteena on parantaa nuorille huumausaineen käyttörikoksesta pidettävää poliisijohtoista puhuttelutilaisuutta. Opinnäytetyössä on asetettu kolme tutkimuskysymystä, joiden avulla kartoitetaan nuorten ja poliisien kokemuksia puhuttelutilaisuudesta. Näiden tutkimuskysymysten avulla pyritään saamaan tietoa siitä, millainen on hyvä puhuttelutilaisuus. Opinnäytetyöni kolme tutkimuskysymystä on esitetty alla.

1. *Millaisena nuoret kokevat puhuttelutilaisuuden?*
2. *Millaisena poliisit kokevat puhuttelutilaisuuden?*
3. *Millainen on hyvä puhuttelutilaisuus?*

Poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus on otettu Kouvolan pääpoliisiasemalla käyttöön heti vuoden 2019 tammikuussa. Näin ollen prosessi on ollut käytössä vain vähän aikaa, jolloin sen toimivuudesta sekä tarkoituksenmukaisuudesta ei ole tutkittua tietoa. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta. Näiden tietojen avulla opinnäytetyön tavoitteena on kehittää puhuttelutilaisuuden vaikuttavuutta sekä tuottaa poliisille tietoa hyvästä puhuttelutilaisuudesta. Nuorten näkemys asiassa on suuressa roolissa tutkimuksessa, joten tutkimuksessa on haastateltu myös nuoria. Tutkimuksen tavoitteena on myös välittää nuorten kokemuksia ja ajatuksia puhutteluita pitävälle poliiseille. Tämän avulla myös poliisit saavat tietoa nuorilta puhuttelutilaisuudesta ja näin ollen poliisit voivat kehittää heidän toimintaansa puhuttelutilaisuudessa.

2 HUUMAUSAINEN KÄYTTÖRIKOS

Tässä luvussa käsitellään huumausaineen käyttörikoksen historiaa ja sitä, miten tämänhetkisessä laissa määritelty huumausaineen käyttörikos on muovautunut ajan myötä nykyiseen muotoon. Luvussa tarkoituksena on tuoda ilmi huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistöä ja lisäksi luvussa käsitellään huumausaineen käyttörikoksen käsittelemistä sakkomenettelyssä ja suullisella huomautuksella.

2.1 Huumausaineen käyttörikoksen historia

Suomessa huumausaineiden valmistaminen, maahantuominen, maasta vieminen, myynti, välittäminen tai hallussa pitäminen on täysin kiellettyä. Lisäksi kaiken edellä mainitun yrittäminen on laissa määritelty rangaistavaksi teoksi. Huumausainerikoksista säädetään rikoslain (RL, 1889/39) 50 luvussa. Huumausainerikokset on jaettu huumausainerikokseen, törkeään huumausainerikokseen, huumausaineen käyttörikokseen, huumausainerikoksen valmisteluun sekä huumausainerikoksen edistämiseen.

Jukka Siro käsittelee kirjassaan *Huumausainerikokset* (Siro 2017) huumausainerikoksia koskevia laintulkintoja ja sen soveltamista. Siro on pyrkinyt laatimaan kirjastaan käytännönläheisen käsikirjan rikoslakia ja erityisesti huumausainerikoksia käsitteleville henkilöille. Huumausaineen käyttäminen on herättänyt keskustelua jo vuoden 1994 lakiuudistusta tehtäessä. Huumausaineen käyttäminen oli tuolloin rangaistavaa ja se sisältyi huumausainerikoksen tekotapaan. Huumausainerikostyöryhmä valmisteli vuonna 1994 uutta lainsäädäntöä. Työryhmä ehdotti huumausainerikoksen jakamista kolmeen eri portaaseen, joista lievin olisi ollut huumausainerikkomus. Huumausainerikkomus olisi sisältänyt huumausaineen käyttämisen. Eduskunnassa käydystä vilkkaasta keskustelusta huolimatta hallitus ei hyväksynyt ehdotusta, vaan huumausaineen käyttäminen säilyi huumausainerikoksen yhtenä tekotapana. (Siro 2017, 24.)

Vuonna 1994 rikoslain (RL, 1889/39) lukuun 50 tehdyt uudistukset ovat vielä tänä päivänä suurelta osin voimassa olevia. Huumausaineen käyttämisen osalta merkittävin muutos rikoslakiin on tullut vuonna 2001. Tuolloin säädettiin laki rikoslain muuttamisesta (654/2001). Sen merkittävin uudistus on rikoslain (RL, 1889/39) 50 lukuun tullut 2a pykälä, joka on huumausaineen käyttörikos. (Siro, 24.)

Ennen vuotta 2001 huumausainerikoksesta ei ole ollut niin sanottua lievää huumausainerikosnimikettä. Huumausaineen käyttämisestä rangaistiin tuolloin vain lievemmin kuin muunlaisissa huumausainerikoksissa. Tämä tarkoitti usein sitä, että rangaistus oli sakkorangaistus. Uudistuksella pyrittiin saamaan huumausaineiden käyttäminen rangaistavaksi omalla tunnusmerkistöllä. Tämä yhtenäisti ja yhdenmukaisti syyttämättäjättämispäätöksiä ja sitä ettei sakkorangaistuksia jätettäisi antamatta. Ennen uudistusta saattoi olla, että syyte jätettiin nostamatta raskaan prosessin vuoksi, jolloin syyttämättäjättämispäätökset eivät aina olleet yhdenmukaisia. Uudistuksella pyrittiin siis yhtenäistämään käytäntöä eikä sen tarkoituksena ollut puuttua rangaistustasoon. (Siro 2017, 110.)

Vuonna 2001 huumausaineen käyttörikosuudistuksen myötä huumausaineen käyttörikoksesta seurasi sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Tämä uudistus mahdollisti sen, että asiassa pystyttiin soveltamaan rangaistusmääräysmenettelyä, jolloin poliisi pystyi sakottamaan huumausaineiden käyttäjää. Mikäli syyttäjä vahvisti sakon, ei asian vuoksi tarvinnut mennä tuomioistuimeen, joka puolestaan kevensi prosessia. Uudistuksen myötä nuorten huumausaineen käyttörikoksissa voitiin soveltaa puhuttelua. Tämä tarkoitti sitä, että valtakunnansyyttäjän ohjeen mukaan syyttäjä pystyi käsittelemään nuoren alle 18-vuotiaan ensimmäisen huumausaineen käyttörikoksen puhuttamalla nuoren sakkorangaistuksen sijasta. Puhutuksella pyrittiin syyttämättäjättämiseen ja asian käsittelemiseen suullisella huomautuksella. (Rönkä 2006, 1-2.)

Ohjeistus kuitenkin muuttui 1.1.2019 siten, että myös poliisi pystyy käsittelemään nuoren alle 18-vuotiaan ensimmäisen huumausaineen käyttörikoksen puhuttamalla nuoren. Tällöin esitutkinta voidaan jättää toimittamatta ja asia voidaan käsitellä huomautuksella. Tämän avulla nuorelle tarjotaan mahdollisuus päihteettömyyteen sekä nuoren prosessi keventyy esitutkinnassa. (POL-2018-49612, 1.)

Anu Koskinen kirjoittaa 23.1.2020 Yle Uutisten artikkelissaan esimerkiksi huumeiden käytön rangaistavuuden ja huumeongelman hoidon vastakkainasettelusta, huume kuolemista ja tuoreesta kannabisaloitteesta. Artikkelissa käsitellään nuorten huumeiden käyttämistä, sekä sitä kuinka moni nuori on menettänyt Pirkanmaalla henkensä huumeiden käytön seurauksena. Koskinen kirjoittaa, että tuore kansalaisaloite sai syksyllä 2018 vaadittavat 50 000 allekirjoitusta. Kansalaisaloitteen tarkoituksena olisi poistaa rangaistavuus kannabiksen käytön ja muutaman kannabiskasvin kasvattamiselta omaan käyttöön. (Koskinen, 23.1.2020.) Aihe on selvästi herättänyt keskustelua ja mielipiteitä niin poliisissa,

politiikassa kuin yhteiskunnassa. Tuore kannabisaloite ja siitä seuraava päätös tulee varmasti jättämään jäljen huumausaineen käyttörikoksen historiaan.

2.2 Huumausaineen käyttörikos

Huumausaineen käyttörikoksesta on säädetty rikoslain (RL, 1889/39) 50 luvun 2a pykälässä seuraavasti:

”Joka laittomasti käyttää taikka omaa käyttöä varten pitää hallussaan tai yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta, on tuomittava huumausaineen käyttörikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.” (RL 50:2a).

Huumausaineen käyttörikoksen tekotapoja on siis huumausaineen hallussa pitäminen, hankkimisen yrittäminen sekä huumausaineen käyttäminen. Huumausaineen viljeleminen, valmistaminen, tai maahantuominen ei ole huumausaineen käyttörikoksen tekotapoja vaan huumausainerikoksen. Huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistön täyttymisen osalta vaikeimmat seikat ovat huumausaineiden vähäisen määrän arvioiminen ja se, että kyseinen huumausaine on omaan käyttöön. Se, että tekijällä on ollut tarkoitus käyttää huumausaineita vain itse, otetaan huomioon vasta seuraamusharkinnassa. (Siro 2017, 111-112.)

Huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistössä vähäisellä määrällä viitataan ainoastaan huumausaineen hankkimisen yritykseen tai huumausaineen hallussa pitämiseen. Vaikka huumausaineita käyttänyt henkilö olisi käyttänyt pidemmällä ajan jaksolla suuren määrän huumausaineita, mutta pitänyt kerrallaan vain vähäisen määrän huumausainetta hallussaan, katsottaisiin hänen syylistyneen rikoslain 50 luvun 2a pykälän mukaiseen huumausaineen käyttörikokseen. (VKS:2018:2.)

Huumausaineen hallussa pitäminen tai sen hankkimisen yrittäminen katsotaan huumausaineen käyttörikokseksi silloin, kun kyseessä on vähäinen määrä huumausainetta. Huumausaineen käyttörikoksen vähäinen määrä katsotaan usein siten, että huumausaineen käyttörikoksessa käsiteltävä määrä on tavanomainen käyttöannos. (Siro, 64.) Tavanomainen käyttöannos voi vaihdella sekä nousta korkeammaksi pitkäaikaisen huumausaineen käytön vuoksi. Tästä huolimatta teko soveltuu huumausaineen käyttörikoksen tunnusmerkistöön. Alla on esitetty taulukko (kuva 1), jossa on Poliisihallituksen ohjeen liitteenä 1 oleva taulukko, jossa on lain mukaan määritelty vähäiset määrät erilaisten huumausainetyyppien osalta. (POL-2018-49612.)

Luokka	Huumausaine	Vähäinen määrä	Päiväsakkojen lukumäärä
1.	Hasis Marihuana Khat Lievä ryhmä lääkkeitä	< 10 grammaa < 15 grammaa < 1 kilo < 100 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			10 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–15 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
15–20 päiväsakkoa			
2.	Amfetamiini Amfetamiinin johdannaiset (mm. ekstaasi) Gamma LSD Keskimäinen ryhmä lääkkeitä	< 3 grammaa < 10 kappaletta < 150 millilitraa < 10 kappaletta < 5 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			15 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–20 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
20–25 päiväsakkoa			
3.	Heroiini Kokaiini Ankara ryhmä lääkkeitä	< 1 gramma < 1,5 grammaa < 3 kappaletta	Normaalipäiväsakot
			20 päiväsakkoa
			Liukuma
			10–25 päiväsakkoa
			Liukuma, jos kyse on jatkuvasta käytöstä
20-30 päiväsakkoa			

Kuva 1. Eri huumausaineiden vähäisiä määriä. (kuva: POL-2018-49612, Liite 1).

Rikoslain (RL, 1889/39) 50 luvun 2a pykälän mukaista huumausaineen käyttörikos nimikettä voidaan soveltaa huumausaineen lajista riippumatta. Poliisin tulee kuitenkin kiinnittää huomiota huumausaineen laatuun, sillä nykypäivänä uusien huumausaineiksi luokiteltujen aineiden pienikin määrä voi olla käyttöannos määrältään useita satoja. (POL-2018-49612, 4.)

Huumausaineella ei ole tyhjentävää ja yleispätevää määritelmää. Duodecim-seuran julkaisemassa *Lääketieteen termit*- teoksessa huumausaine on määritelty ”huumausainelain tarkoittamaksi aineeksi, jota käytetään sen lamauttavien, päihdyttävien tai harhoja tuottavien keskushermostovaikutusten vuoksi”. Maailman terveysjärjestön World Health Organization ja Yhdistyneiden kansakuntien huumeiden ja rikollisuuden torjunnasta vastaavan toimiston mukaan termi ”drug” on mikä tahansa kemiallinen aine, joka vaikuttaa ihmisen biokemiallisiin tai fysiologisiin toimintoihin. (Siro 2017, 33.)

Rikoslakia ja huumausainelakia sovellettaessa edellä mainittuihin määritelmiin ei kannata turvautua. Rikoslain ja huumausainelain mukaan huumausaineita ovat ne aineet, valmisteet ja kasvit, jotka ovat päätetty olevan huumausaineita. (Siro 2017, 33-34). Huumausainelain (HuumL, 2008/373) 3 pykälän 1 momentin 5 kohdassa on määritelty laissa tarkoitettu

huumausaine. Huumausainelain määritelmää noudatetaan myös rikoslain (RL, 1889/39) 50 luvun 5 pykälän 1 momentissa. Valtioneuvoston asetuksessa (2008/543) ”Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista” on tyhjentävä huumausaineluettelo eli mikäli kyseinen aine, valmiste taikka kasvi ei ole siinä mainittu, ei se ole huumausainelain eikä rikoslain näkökulmasta huumausaine.

2.3 Sakkomenettely

Huumausaineen käyttörikoksesta rangaistusasteikko on sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. Epäiltäessä huumausaineen käyttörikosta tulee poliisin kirjata asiasta rikosilmoitus poliisin tietojärjestelmä Patjaan. Esitutkintalain (ETL, 2011/805) 3 luvun 14 pykälän mukaan esitutkinta voidaan suorittaa suppeana, jos teosta ei ole yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa (ETL 3:14§).

Poliisialoitteista sakkomenettelyä sovelletaan usein tilanteissa, joissa rikoksesta epäilty on useamman kerran pitänyt halussaan, yrittänyt hankkia taikka on käyttänyt muutamaa käyttö kertaa vastaavan määrän huumausainetta. Menettely kuitenkin vaatii, että huumausaineeksi epäilty aine tunnistetaan rikoksesta epäillyn kertomaksi huumausaineeksi. Tunnistamiseen voidaan käyttää pikatesteriä, taikka aine tulee tunnistaa koostumuksensa perusteella huumausaineeksi. Mikäli pikatesterit eivät tunnista ainetta huumausaineeksi, eikä poliisi tunnista ainetta ja rikoksesta epäilty kiistää aineen olevan huumausainetta, tulee kyseinen aine lähettää keskusrikospoliisin rikostekniseen laboratorioon. (POL-2018-49612, 2-3.)

Huumausaineen käyttörikos ei sovellu poliisialoitteiseen sakkomenettelyyn, mikäli kyseessä on alle 18-vuotias nuori, huumeriippuvainen taikka teon katsotaan kuuluvan esitutkintalain (ETL 3:10§) 3 luvun 10 pykälän mukaiseen rikokseen, joka on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä eikä odotettavissa olisi ankarampaa rangaistusta kuin sakko. Tällaisessa tapauksessa esitutkinta voitaisiin rajoittaa.

Sakkomenettelyä ei voi soveltaa huumeriippuvaiseen, joka on hoitoon hakeutuva tai hoitosuhteessa oleva. Huumeriippuvaisen tulee osoittaa hoitoon hakeutuminen hoitopaikan kirjallisella todistuksella. Rikoksesta epäillyn tulee antaa suostumus hoitosuhteen tiedon saamisesta, koska se on lain mukaan salassa pidettävää tietoa. (POL-2018-49612, 3.)

2.4 Toimenpiteistä luopuminen ja huomautus

Esitutkinta voidaan jättää toimittamatta tai aloitettu esitutkinta lopettaa sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakko ja jota voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden ilmeisen vähäisenä (ETL, 3:9§). Mikäli asia päätetään esitutkintalain (ETL, 10:3§) 3 luvun 9 pykälän perusteella, voi poliisimies tai tutkinnanjohtaja antaa rikoksesta epäillylle suullisen tai kirjallisen huomautuksen.

Sakko- tai vankeusrangaistus ei ole aina ratkaisu, jonka vuoksi huomautuksen antaminen on yksi laittoman toiminnan puuttumiskeino. On tärkeää, että poliisi puuttuu kaikkiin huumausaineen käyttörikoksiin sekä laatii jokaisesta rikosilmoituksen poliisin järjestelmään. Näin voidaan miettiä tulevaisuudessa jatkotoimenpiteitä, mikäli henkilö syyllistyy uudelleen huumausaineen käyttörikokseen. Ei ole tarkoituksenmukaista määrätä rangaistusta ensimmäisestä kerrasta vaan pyrkiä ohjaamaan huumeriippuvainen oikean hoidon piiriin tiiviillä yhteistyöllä huumeriippuvaisen itsensä, poliisin sekä esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. (POL-2018-49612, 5.)

Esitutkintalain (ETL, 2011/805) 3 luvun 9 pykälän vähäisyyttä arvioitaessa tulee huomioida huumausaineiden käyttötilanne, määrä, laatu, ensikertalaisuus sekä muutoinkin olosuhteet. Poliisialoitteiseen huomautusmenettelyyn soveltuu esimerkiksi tilanne, jossa huumausainetta on vähäinen määrä, käyttäminen tapahtuu yksityisellä alueella, eikä käytöstä aiheudu muuta häiriötä. Mikäli käyttötilanne on johdattanut muitakin käyttämään huumausaineita tai henkilö on syyllistynyt muihin rikoksiin tilanteen aikana, ei esitutkintalain mukaista huomautusmenettelyä voi soveltaa. (POL-2018-49612, 5.)

2.5 Hoitoonohjaus

Poliisin on annettava huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle hoitoonohjausta Poliisihallituksen ohjeen perusteella. Poliisin tulee tukea hoitoon hakeutumista ja antaa tähän tarvittavaa ohjausta ja tietoa oman alueensa paikoista, joista hoitoapua saa. Lopullisen hoidontarpeen arvioi aina terveydenhuollon ammattilainen. Hoidon tavoitteena on saada huumausaineiden käyttäjä lopettamaan huumausaineiden käyttäminen. Tämän avulla saataisiin vähennettyä huumausaineiden kysyntää, joka puolestaan voisi vähentää huumausaineiden tarjontaa. Näin myös voitaisiin vähentää ja estää huumausaineiden käyttämisestä johtuvaa oheisrikollisuutta. Lisäksi poliisin, syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon on tehtävä yhteistyötä menettelytavoista, joilla voitaisiin

parantaa riskiryhmiin kuuluvien huumausaineiden käyttäjien varhaista hoitoon ja tukipalveluihin hakeutumista. Tämän avulla voitaisiin vähentää ja ehkäistä käyttöririkokseen syyllistymisen uusiutumista. (POL-2018-49612, 7.)

Hoitoonohjauksesta tulee kirjata tieto poliisiasiantietojärjestelmän rikosilmoitukseen lisäämällä uusi nimike nimeltä ”Huumausaineen käyttäjän hoitoonohjaus”. Rikosilmoituksen selostus osioon tulee kirjoittaa tietoa, siitä miten ja mihin huumausaineiden käyttäjää on ohjattu. Selostus osioon tulee myös kirjata huumausaineiden käyttäjän mielipide hoitoonohjauksesta ja sen tarpeesta. (POL-2018-49612, 7.)

Päihdehuoltolain (PHL, 1986/41) 3 pykälän 1 momentin mukaan kunnan tulee järjestää kunnassa esiintyvän tarpeen mukaista päihdehuoltoa. Kaakkois-Suomessa Kouvolassa mielenterveys- ja päihdepalvelut tuottavat Kymsote. Kymsote eli Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalot tuottavat Kouvolan alueen mielenterveys- ja päihdepalveluiden avopalvelut. Hoitoon voi hakeutua Kymenlaakson terveysasemille, jossa työskentelee mielenterveys- ja päihdehoitajia. Lisäksi Terveysasemat tarjoavat myös ”matalan kynnyksen palveluja ilman ajanvarausta”. Kyseisen palvelun tarkoituksena on ohjata ja neuvoa päihde- ja mielenterveys ongelmista kärsiviä tai heidän läheisiään tilanteessansa eteenpäin matalalla kynnyksellä. Lisää Kymsoten tuottamista palveluista ja asiakasmaksuista opinnäytetyön liitteessä 2.

3 NUORI HUUMAUSAINEEN KÄYTTÄJÄNÄ

Tässä luvussa käsitellään nuorten asenteita huumausaineita kohtaan. Luvussa nostetaan esille nuorten huumausaineiden käytön asenteeseen vaikuttavia riskitekijöitä. Lisäksi luvussa käsitellään nuorten huumausaineiden käyttämistä, kokeilemista ja tunnistamista. Tilastotiedot nuorten asenteista, kokeilemisestä sekä huumausaineen käyttöririkokseen syyllistymisestä nousevat tulevassa luvussa esille.

3.1 Nuorten asenne huumausaineita kohtaan

Solja Niemelä (2018) kirjoittaa kirjassa ”Huume- ja lääkeriippuvuudet” nuorten asenteista ja riskitekijöistä huumausaineita kohtaan. Niemelä nostaa kirjassa merkityksellisemmäksi riskitekijäksi nuorten huumeiden käytön ja asenteen osalta ympäristötekijät ja etenkin kaveripiirin. Kouluterveyskyselyn mukaan noin joka toinen 18-vuotiaista tiesi kaveripiiristään henkilön, joka on kokeillut viimeisen vuoden aikana huumausaineita. Nuorten kaveripiirin myönteinen asenne huumausaineiden kokeilemista kohtaan voi tehdä

nuorten kokeilemisesta hyväksyttävämpää ja lisätä huumeekokeilun todennäköisyyttä. Yleensä huumausaineita saadaan kavereilta ja onkin harvinaisempaa, että huumeita kokeiltaisiin ja käytettäisiin yksin. Ympäristötekijöistä kaveripiiriin lisäksi Niemelä nostaa esille huumeiden saatavuuden ja alhaisen hinnan, jotka edistävät nuorten huumeiden käyttöä. Kannabiksen yhden käyttökerran annos voi olla monesti halvempi, kuin humalatilaaan johtaneen alkoholikäyttökerran annos. Alhainen hinta voi vaikuttaa nuoren asenteeseen huumeiden kokeilemista kohtaan. (Niemelä 2018, 252-253.)

Yhteiskunnan huumemyönteisellä ilmapiirillä on merkitystä nuorten huumeiden käyttöön. Viime aikoina on pohdittu huumelainsäädännön muuttamista ja kannabiksen käytön laillistamista. Tutkimusnäyttöä huumelainsäädännön vaikuttamisesta nuorten huumeiden käytön kokeilemiseen ei juurikaan ole, mutta kannabiksen käytön laillistaminen tulisi varmasti lisäämään nuorten kannabiksen kokeilemista. (Niemelä 2018, 253.) Mikäli kannabiksen käyttäminen laillistettaisiin voisi tämä madaltaa nuorten kynnystä kokeilla vahvempia huumeita ja näin ollen muuttaa nuorten asennetta huumausaineisiin.

Huumeet Suomessa 2020 ennakointitutkimuksessa on käsitelty yhteiskunnan asenteita huumausaineita kohtaan. Ennakointitutkimuksessa on tutkittu huumeiden käytön hyväksynnän laajenemista eri yhteiskunnan osa-alueilla. Tutkimuksessa on havaittu hyväksynnän laajenemista esimerkiksi urheilussa, liike-elämässä ja kulttuuripiireissä. Tutkimuksen asiantuntijat näkevät mahdollisena eriytymiskehityksen edellä mainituilla osa-alueilla. Eriytymiskehityksellä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että eri urheilulajeissa aineiden käyttäminen on hyväksyttävämpää kuin toisissa urheilulajeissa. Tämä voi myös näkyä liike-elämässä. Liike-elämässä kilpailun myötä esimerkiksi piristeiden käyttäminen tehokkuuden lisäämisenä on hyväksyttävää joillain alueilla, kun taas joillain toisilla alueilla huumeettomuus on arvostettua. Tutkimuksen mukaan hyväksynnän laajeneminen on epätoivottua ja hyväksynnän nähtiin lisäävän huumeiden käyttöä, joka puolestaan kasvattaa ongelmia yhteiskunnalle. (Poliisiammattikorkeakoulu 2012, 55-56.)

Huumeet Suomessa 2020: ennakkotutkimuksen ja Solja Niemelän kirjoituksen perusteella yhteiskunnan huumemyönteisellä ilmapiirillä on varmasti vaikutusta nuorten huumeiden käytön asenteisiin ja kokeiluun. Hyväksymisen laajeneminen ja huumemyönteinen ilmapiiri eri yhteiskunnan osa-alueilla näyttää helposti nuorille mallia ja muuttaa nuorten asenteita huumausaineita kohtaan. Erityisesti sosiaalinen media, musiikki ja julkisuuden henkilöt usein tuovat nuorille esille huumausaineiden käyttöä. Huumausainerikoksista ja huumeiden käytöstä uutisoidaan paljon. Huumausaineet ja sen käyttäminen näkyy varmasti nuorille joka

päivä. Mikko Salasuo kirjoittaa Artikkelissaan ”isoissa saappaissa” nuorten päihteiden käytöstä ja siitä kuinka useassa yhdysvallan osavaltioissa on laillistettu kannabiksen käyttäminen. Tämä on varmasti heijastunut muihinkin maihin, kuten Suomeen. (Salasuo 1/2016.) Uutisoiminen ja valistaminen on hyvä tapa saada ajattelemaan nuoria ja heidän asenteitaan huumeaineiden suhteen. Kolikolla voi olla myös toinen puoli, jolloin nuoret saattavat alkaa ihailemaan ja ottamaan mallia julkisuudessa esiintyneistä henkilöistä tai rikoksista.

Perhetekijät ovat yksi vaikuttava osa nuorten huumeiden käytön riskitekijöistä sekä suojaavista tekijöistä. Hyvä suhde vanhempiin ja perheenjäseniin katsotaan olevan suojaava tekijä nuoren huumeiden käytössä. Niemelän kertoman mukaan vahva vanhemmuus, lasten ja vanhempien hyvä kommunikoiminen ja läheinen suhde, katsotaan olevan hyviä suojaavia tekijöitä, kun taas esimerkiksi valvonnan puute ja epäjohtonmukainen kurinpito voivat suurentaa huumekeoilun riskiä. (Niemelä 2018, 253-254.)

Perhetekijöistä vanhempien päihteidenkäytöllä ja -asenteilla voi olla vaikutusta nuoren huumeiden käyttämisen kokeilemiseen ja asenteeseen. Vanhempien päihteiden käyttö voi mahdollistaa sen, että nuorella on päihteitä helpommin saatavilla. Huumeiden kokeilu tai käyttäminen ei ole sidonnainen sosioekonomiseen taustaan, vaan esimerkiksi kannabiksen käyttöä esiintyy kaikenlaisissa nuorisoryhmissä. Ei ole siis aivan selvää, että huumeiden käyttöä esiintyisi vain niin sanotuilla huonotaustaisilla nuorilla. Vanhempien päihteidenkäyttö ja myönteinen asenne niitä kohtaan lisää kuitenkin kasvuympäristössä riskitekijöitä, jotka voivat puolestaan lisätä riskiä nuoren huumekeoilulle. Yleisimpiä riskitekijöitä päihdeongelmalliselle perheelle on traumaattiset elämäntapahtumat, joita voi olla esimerkiksi perheväkivalta ja seksuaalinen hyväksikäyttö. (Niemelä 2018, 253-254.)

Perimän vaikutus, käytöshäiriöt ja muut psykiatriset häiriöt ovat usein sellaisia yksilötekijöitä, jotka vaikuttavat nuoruusiän huumeiden käyttöön. Käytöshäiriöt, impulsiivisuus ja itsehallinta vaikeudet lisäävät riskiä kokeilla huumeaineita. Nuoren käytöshäiriöt, jotka ovat alkaneet varhain lapsena ja ovat jatkuneet aikuisuuteen lisäävät riskiä syrjäytymiselle, joka puolestaan lisää riskiä päihteiden käyttämiseen. Perimän katsotaan vaikuttavan enemmän, kun päihteiden käyttäminen on edennyt riippuvuustasolle. Huumeiden kokeilemiseen ja nuorten asenteeseen huumeita kohtaan katsotaan vaikuttavan eniten ympäristötekijät. (Niemelän 2018, 254.)

Pertti Marttilan kirjoittamassa Helsingin Sanomien artikkelissa käsitellään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemää kouluterveyskyselyä ja Espad-tutkimusta. Espad-

tutkimuksen lyhenne tulee (The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs), joka on eurooppalainen koululaistutkimus nuorten päihteiden käytöstä. Artikkelissa on nostettu esille alaikäisten alkoholin käytön väheneminen positiivisena asiana. Tämä tulos on yllättänyt, koska lakiuudistus toi vahvemmat alkoholijuomat lähikauppoihin. Artikkelin huonona uutisena esille on nostettu kannabiksen kokeilun ja käytön nouseminen varsinkin pojilla. Lisäksi esille on nostettu kannabiksen saatavuuden helpottuminen ja nuorten asenteet kannabis kokeiluiden suhteen. Espad-tutkimuksessa on selvinnyt, että nuorten asenteet kannabiksen kokeilemisen riskien suhteen ovat vähäisiä. Asenteet kokeilua kohtaan on lieventynyt 1990-luvun puolivälin jälkeen, joka on havainnollistettu alla kuvassa 2. (Marttila 2019.)

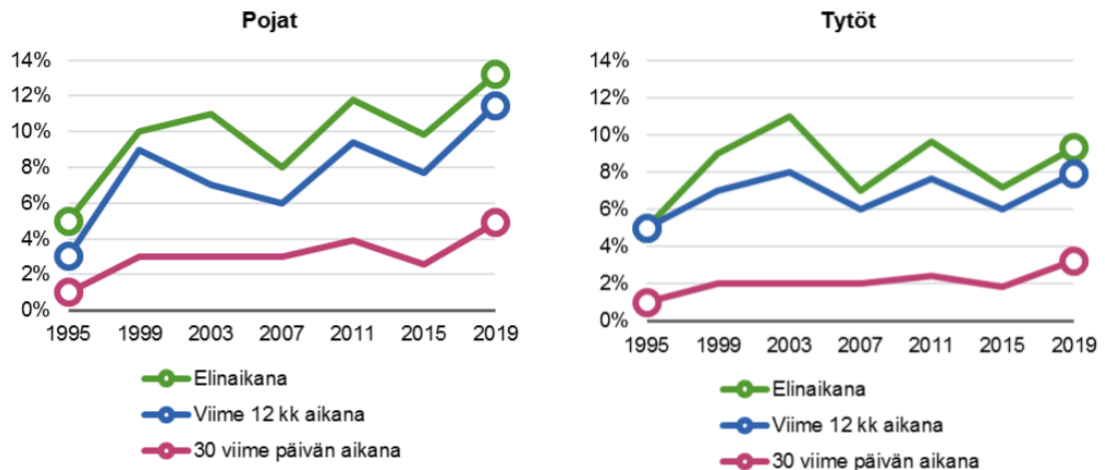

Kuva 2. Nuorten asenteet kannabista kohtaan. (kuva: Helsingin Sanomat, 12.11.2019).

3.2 Nuorten huumausaineiden käyttäminen, kokeileminen ja tunnistaminen

Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselta Kirsimarja Raitasalo ja Janne Härkönen ovat laatineet tilastoraportin Espad -tutkimuksen pohjalta vuodelta 2019. Tilastoraportti käsittelee Nuorten päihteiden käyttöä ja rahapelaamista. Raitasalo ja Härkönen ovat laatineet tilastoraportin perusteella alla olevat diagrammit (kuva 3) 15-16-vuotiaiden kannabiksen käytöstä vuosina 1995-2019. Kaaviossa on kuvattu kannabiksen käyttö elinaikana, viimeisen 12 kuukauden aikana ja viimeisen 30 päivän aikana.

Kannabiksen käyttö 1995-2019

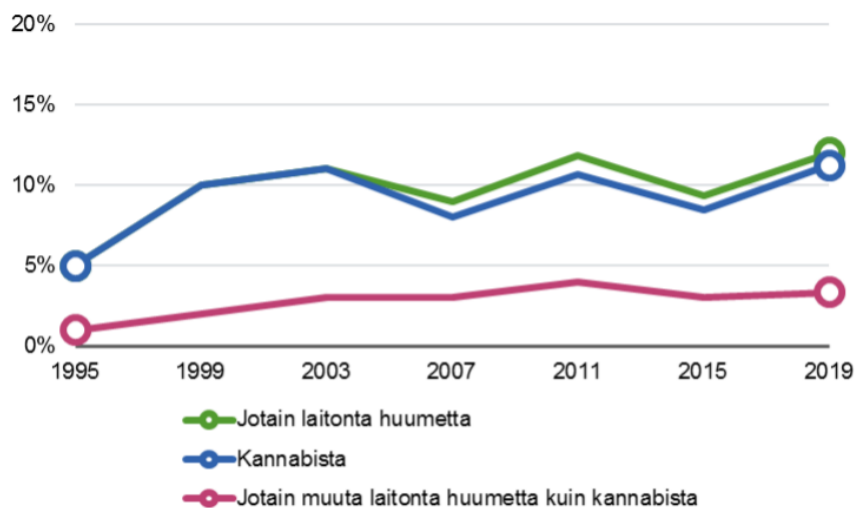
Kuva 3. Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD tutkimus 2019 tilastoraportin pohjalta Raitasalon ja Härkösen laatima diagrammi kannabiksen käytöstä. (Kuva: Raitasalo & Härkönen, Tilastoraportti 40/2019)

Poikien 15-16-vuotiaiden kannabiksen kokeileminen elinaikana on noussut vuosien 1995-2019 aikana noin 8 prosenttia. Nousu on ollut tasaista lukuun ottamatta vuosien 2003-2007 ja 2011-2015 ajan jaksoja. Viimeisen 12 kuukauden aikana kokeilleiden määrä on muuttunut saman suuntaisesti, kuin elinaikainen kokeileminen. Saman suuntainen muuttuminen voi kertoa siitä, että 15-16-vuotiaiden ensimmäinen kokeileminen on tapahtunut juuri tuon ikäisenä. Kannabiksen kokeileminen ja käyttäminen viimeisen 30 päivän aikana poikkeaa edellä mainittujen tilastojen muuttumisesta. Kannabiksen kokeileminen ja käyttäminen viimeisen 30 päivän aikana on kuitenkin noussut vuosien aikana noin 4 prosenttia.

Tyttöjen 15-16-vuotiaiden kannabiksen kokeilemisen ja käyttämisen nousu elinaikana kyseisinä vuosina on ollut pienempi, kuin poikien. Tyttöjen elinaikainen kannabiksen kokeileminen ja käyttö on noussut noin 4 prosenttia. Käyttö on ollut huipussaan vuonna 2003, jolloin noin 11 prosenttia kyseisen ikäluokan tytöistä oli käyttänyt tai kokeillut kannabista elinaikanaan. Tyttöjen kannabiksen käyttäminen viimeisen 12 kuukauden aikana jäljittelee samaa muutosta kuin elinaikana. Vuoden 1995 tyttöjen osuus, jotka ovat käyttäneet kannabista viimeisen 30 päivän aikana on noussut noin 2 prosenttia vuoteen 2019 mennessä.

Alla olevassa kuvassa (kuva 4) on kuvattu 15-16-vuotiaiden jotain huumetta elinaikanaan käyttäneiden osuudet vuosina 1995-2019. Kyseisen ikäluokan nuorista noin 12 prosenttia on käyttänyt jotain laitonta huumetta. Laittomien huumeiden käyttäminen elinaikana on noussut vuodesta 1995 noin 7 prosenttia. Kannabiksen käyttäneiden nuorten määrä on noussut rinnakkain jotain laitonta huumetta testanneiden nuorten kanssa. Jotain muuta laitonta huumetta kuin kannabista on käyttänyt vuonna 2019 kaavion mukaan noin 4 prosenttia. Toisin kuin jotain muuta huumetta tai kannabista käyttäneiden tavoin, jotain muuta laitonta kuin kannabista käyttäneiden nousu on ollut todella vähäistä.

Jotain huumetta elinaikanaan käyttäneiden osuudet 1995-2019

Kuva 4. Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD tutkimus 2019 tilastoraportin pohjalta Raitasalon ja Härkösen laatima diagrammi huumetta elinaikanaan käyttäneiden osuudesta. (Kuva: Raitasalo & Härkönen, Tilastoraportti 40/2019)

Huumeiden käyttöhäiriön esiintyvyydestä Suomessa alaikäisten suhteen ei ole tarkkaa tutkimustietoa. Länsimaisista nuorista huumeiden käyttöhäiriön kriteerin täyttää noin 2-3 prosenttia. Huumeiden käyttöhäiriöllä tarkoitetaan haitallista huumeiden käyttämistä ja riippuvuutta. Nuorille tyypillisiä päihdehaittoja on sosiaalisiiin suhteisiin ja koulunkäyntiin liittyvät ongelmat. Tämä eroaa aikuisiän tyypillisistä päihdehaitoista, jotka ovat tyypillisesti vieroitusoireet ja päihteidenkäytön mukana tuomat terveydelliset haitat. Nuorten huumeiden käyttämisen tunnistaminen on tärkeää varhaisessa vaiheessa, ennen käytön etenemistä riippuvuustasolle. Katsotaan tärkeänä, että vanhemmat, koulu, terveydenhuolto, poliisi tai

sosiaaliviranomainen pystyisi puuttumaan varhaisessa vaiheessa nuoren huumeiden käyttämiseen. Nuoren huumeiden käyttämisen voi tunnistaa esimerkiksi päihtymyksen merkeistä, käyttötarvikkeista, ulkonäöstä tai käyttäytymisen muutoksena. (Niemelä 2018, 255-257.)

Nuoren näkeminen sekavassa tilassa tai humalaisen oloisena ilman alkoholin tuoksumista voi herättää huomion huumausaineiden käytöstä. Päihtymyksen merkkejä muun kuin alkoholin johdosta voi olla esimerkiksi kannabiksen polttamisesta johtunut makea tuoksu vaatteissa, tai punoittavat silmät. Kannabiksen käytön yhteydessä verensokerin laskeminen voi näkyä makeanhimona. Stimulanttien eli elintoimintoja kiihdyttävien piristeiden käyttäminen voi näkyä mustuaisten suurentumisena, kun taas opioidien käyttäminen tekee mustuaisista pistemäiset ja pienet. (Niemelä 2018, 256.)

Nuoren huumeiden käytön voi havaita nuoren ulkonäön tai käyttäytymisen muutoksina. Muutokset ulkonäössä, vaatteissa tai oman huoneensa sisustuksessa voi osoittaa mielenkiintoa huumausaineita kohtaan. Esimerkiksi kannabiksen kuvien, logojen tai korujen lisääntyminen voivat olla tällaisia merkkejä. Nuoren tavaroista voi myös löytyä käyttötarvikkeita, jotka usein voivat viitata huumeiden kokeilemiseen tai käyttämiseen. Tällaisia käyttötarvikkeita tai muita huumeiden käyttämiseen viittaavia tavaroita voivat olla esimerkiksi kasvisrouhe, kannabisbongi tai minigrip-pussit, jotka sisältävät pillereitä, jauhetta tai värikkäitä paperilappusia. (Niemelä 2018, 256-257.)

Nuoren huumeiden käyttäminen voi näkyä myös käyttäytymisen muutoksina, joita voivat olla esimerkiksi sulkeutuminen tai salaileva ja etäinen käyttäytyminen. Osalla nuorista käyttäytymisen muutokset voi olla mielialan ailahtelua ja mielialan vihamielistä nopeaa vaihtelua. Lisäksi huumeiden käyttäminen voi näkyä ystäväpiirin ja mielenkiinnon kohteiden vaihtumisena sekä lisääntyneenä rahan tarpeena. (Niemelä 2018, 256-257.) Huumeiden käyttämisen tunnistamisessa tulee kuitenkin ongelmaksi usein se, että monet tuntomerkit ovat nuorelle tyypillisiä murrosiän muutoksia. Päihdekliniikka -sivustolla on koottuna hyvin ohjeistusta ja vastauksia vanhemmille, jotka pohtivat nuorten huumeiden käyttämistä sekä sen tunnistamista. (Vilkko 2011.)

4 PUHUTTELUTILAISUUS

Puhuttelutilaisuudessa tarkoituksena on tuoda nuorelle huumausaineen käyttörikoksesta rikosoikeudellinen moite, mutta avoimen keskustelun myötä tarkoituksena on myös vaikuttaa nuoren yleiseen asenteeseen huumausaineita kohtaan. Seuraavaksi opinnäytetyössä käsitellään puhuttelutilaisuuteen vaikuttavia kasvatus- ja valistuspuheita. Valistus- ja kasvatuspuheiden avulla pyritään nostamaan esille oleellisia tietoja kasvatuksesta sekä valistuksesta, joiden avulla nuoriin voidaan vaikuttaa puhuttelutilaisuudessa. Tämän lisäksi luvussa nostetaan esille puhuttelutilaisuuden järjestämisen edellytykset sekä puhuttelutilaisuuden järjestäminen Kouvolassa.

4.1 Kasvatuspuhe

Kasvatuspuheessa sanansa mukaan pyritään kasvattamaan nuoren omaa vastuuta ja hänen omaa harkintaansa siitä, mikä on oikein ja mikä on väärin. Kasvatuspuheessa pyritään vaikuttamaan nuoren moraalisen kehittymiseen esimerkiksi siten, että hänelle tuodaan rikosoikeudellinen moitittavuus ilmi. Nuori tulisi saada ymmärtämään, että huumeiden käyttäminen on moraalisesti väärin ja epäeettistä toimintaa. Kasvatuspuhe voi olla myös osaltaan laillisuuskasvatusta. Laillisuuskasvatuksessa pyritään tuomaan esille se, että yhteiskunnassa on säädetty lakeja eli oikeudellisia normeja, joita tulee noudattaa. Näiden rikkominen on eettisesti ja moraalisesti väärin, joka on hyvä tuoda ilmi kasvatuspuheessa. (Rönkä 2006, 17-18.)

Kasvatustietoa löytää kasvatusalan tutkimuskirjallisuudesta, ammattilehdistä, sanomalehdistä sekä erilaisista populaarimediaista. Kaikkea kasvatustietoa ei ole luettavana kirjoista tai artikkeleista, eikä kaikki kasvatustieto ole helposti havaittavissa. Kasvatustieto voi olla yhteiskunnassamme piilossa itsestään selvissä käytännöissä, joihin emme kiinnitä huomiota. Arkikeskustelut esimerkiksi kasvatuksesta ja koulusta voivat sisältää tietoja ja uskomuksia kasvatustieteestä, jotka ovat kunkin ajankohdan tyypillisiä ilmiöitä kasvatuksesta. (Rinne 2015, 17.)

4.2 Valistuspuhe

Valistuspuheessa riskien sijasta tarkoituksena on viitata huumausaineiden käyttämisen seurauksiin. Siinä missä riskit ovat potentiaalisia ja mahdollisia, ovat taas huumausaineiden käytön seuraukset katsotaan olevan väistämättömiä. Valistuspuheessa on hyvä tuoda käytännön esimerkein esille se, millaisia seurauksia säännöllisellä huumausaineiden käyttämisellä on. Huumevalistuksessa keskeisintä olisi korostaa haittoja ja niiden yleisyyttä, sekä niin sanottua huumeiden käyttämisen kierrettä. Valistuspuheessa tarkoituksena on siis saada nuori ymmärtämään huumeiden käyttäminen vaaralliseksi riskikäyttäjäksi terveydelle. Valistuksesta ja valintojen seurauksien ymmärtämisestä huolimatta päätöksen tekee aina ihminen itse. (Rönkä 2005, 44-45.)

Huumausainestrategiat luovat suuntaa huumevalistukselle, mutta eivät määrittele tarkalleen huumevalistuksen ohjeistusta, muotoa tai sitä millaista valistuksen tulisi olla. Hyvärinen toteaaakin, että valistajalle jää strategisten linjauksien jälkeen paljon omaa vastuuta siitä, miten pyrkii huumevalistusta tekemään. Valistaja lähestyy aihettaan usein oman alansa päihdeasioiden kautta ja pyrkii usein valistamaan omasta näkökulmasta. Tämän vuoksi olisikin tärkeää jokaisen valistajan nähdä ja oppia muiden yhteistyötoimijoiden valistustyyliä, joita voisi ammentaa myös omassa työssä. (Hyvärinen 2008, 39-43.)

Alkoholin käyttämistä verrataan usein huumeiden käyttämiseen. Tätä on pohdittu valistuksen kannalta Sanna Röngän Sosiologian pro gradu -tutkielmassa vuonna 2005. Rönkä on nostanut artikkelista esille ristiriidan alkoholiasenteiden ja huumeasenteiden välillä. Tämän ristiriidan katsotaan olevan yksi huumevalistuksen ongelma sekä heikentävän huumevalistusta. Uskottavuutta katsotaan heikentävän myös se, että riskeistä ja haitoista ei puhuta asian mukaisesti. (Rönkä 2005, 44-45.) Taru Kekoni on nostanut kirjassaan myös esille päihdepolitiikassa vallitsevan kaksinaismoralismin alkoholia ja vieraampaa päihdettä kannabista kohtaan. Kekoni kertoo kirjassa yhteiskunnassa vallitsevasta negatiivisesta suhtautumisesta kannabista kohtaan, kun taas alkoholin katsotaan olevan ongelmattomampi päihde. (Kekoni 2007, 152-153.)

Ehkäisevän päihdetyön ongelmia ja sen tarkoitusta on käsitelty Pekka Sulkusen, Kati Rantalan ja Mirja Määtän vuonna 2003 Janus lehdessä julkaistussa ”Kantaa ottamattomuuden etiikka ja ehkäisevän päihdetyön ongelma kulutus yhteiskunnassa – Esimerkkinä klaariprojekti” nimisessä artikkelissa on käsitelty ehkäisevän päihdetyön ongelmia ja sen tarkoitusta. Klaariprojektin yksi keskeisimmistä tavoitteista oli nuorten hyvinvoinnin edistäminen. Klaari ei tuottanut omia valistusohjelmia vaan välitti olemassa

olevia toimintaohjeita. Klaariprojektin johtopäätöksenä on syntynyt, että päihdeongelmat nähdään johtuvan pahoinvoinnista, joka puolestaan voi johtua turvattomuudesta, yksinäisyydestä taikka sosiaalisten yhteyksien puuttumisesta. Lisäksi artikkelissa on katsottu tarpeelliseksi saada aikaiseksi julkista keskustelua ehkäisevästä päihdetyöstä. (Janus, 2003.)

4.3 Puhuttelutilaisuuden järjestäminen

Huumausaineen käyttörikokseen ensimmäisen kerran syyllistyneelle nuorelle alle 18-vuotiaalle pidetään esitutkinnan yhteydessä puhuttelutilaisuus. Ensimmäisen huumausaineen käyttörikoksen käsittely puhutuksella ja suullisella huomautuksella on niin sanotusti poliisijohtoinen. Puhuttelutilaisuudessa tulee olla läsnä poliisi, rikoksesta epäilty, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomainen sekä vähintään yksi nuoren huoltaja. Lisäksi paikalla voi olla tarvittaessa esimerkiksi nuorisotyöntekijä. Mikäli nuori jää kiinni toisen kerran huumausaineen käyttörikoksesta, suorittaa poliisi asiassa esitutkinnan ja saattaa asian syyteharkintaan. Syyttäjä järjestää toisen kerran kiinni jääneelle asiassa suullisen neuvottelun. Syyttäjä johtoisessa suullisessa neuvottelussa läsnä tulee olla rikoksesta epäilty sekä hänen huoltajansa. Lisäksi syyttäjä voi kutsua paikalle poliisin sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisen. Nuoren syyllistyessä huumausaineen käyttörikokseen uudelleen edellä mainittujen kertojen jälkeen ei puhuttelutilaisuuksia tai suullisia neuvotteluita ole enää tarkoituksen mukaista järjestää. (POL-2018-49612, 6.)

Mikäli nuori ei saavu poliisiin järjestämään puhuttelutilaisuuteen tai toimenpiteestä luopuminen ei ole tarkoituksenmukainen rangaistus, tulee poliisin suorittaa asiassa esitutkinta loppuun ja saattaa asia syyteharkintaan. Nuoren tulee olla samanlailla läsnä syyttäjä johtoisessa neuvottelussa. Mikäli nuori ei saavu syyttäjän suulliseen neuvotteluun paikalle tai syyttäjä katsoo, että asian käsitteleminen huomautuksella ei ole riittävä toimenpide, tulee kysymykseen syyttäjäläisyyden rangaistusvaatimuksen antaminen tai syytteen nostaminen. (POL-2018-49612, 6.)

Poliisijohtoisen puhuttelutilaisuuden sekä syyttäjä johtoisessa suullisessa neuvottelussa tavoitteena on asian käsitteleminen suullisella huomautuksella. Poliisijohtoisessa puhuttelutilaisuudessa tarkoituksena on tuoda nuorelle ilmi teon rikosoikeudellinen moite. Puhuttelutilaisuudessa rikosoikeudellisen moitteen voi ottaa esille esimerkiksi kertomalla huumausaineista ja huumausainerikoksista. Puhuttelutilaisuudessa poliisin tulee tarjota

nuorelle mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollonviranomaisten palveluihin. Tämä voi näkyä puhuttelutilaisuudessa esimerkiksi hoitoonohjauksena sekä eri palveluiden ja auttavien tahojen tarjoamisena. Nuorta tulee tukea puhuttelutilaisuudessa päihteettömyyteen.

4.4 Puhuttelutilaisuus Kouvolassa

Kouvolassa pääpoliisiasemalla nuoren alle 18-vuotiaan ollessa epäiltynä huumausaineen käyttörikoksesta, siirtyy asia tutkittavaksi lyhytkestoiseen tutkintaan. Huumausaineen käyttörikoksesta puhuttelutilaisuuden järjestäminen poliisijohtoisesti on Kouvolassa vielä uusi asia. Lyhytkestoisessa tutkinnassa on vuoden 2019 aikana pidetty muutamia puhutuksia. Tutkija on esitutkinnan aikana yhteydessä rikoksesta epäillyn huoltajiin, sosiaalityöntekijään ja rikoksesta epäiltyyn. Tutkijan tulee järjestää puhuttelutilaisuus siten, että kaikki pääsisivät olemaan tilaisuudessa läsnä.

Puhuttelutilaisuudet pidetään Kouvolan pääpoliisiasemalla samoissa tiloissa kuin kuulustelutkin. Kouvolassa on yksi kuulusteluhuone, joka on tilavampi ja soveltuu videokuulusteluihin sekä lasten kuulusteluihin. Tilassa on myös mukavammat tuolit, jotka soveltuvat myös puhuttelutilaisuuteen hyvin. Tätä tilaa pyritäänkin usein käyttämään puhuttelutilaisuudessa sen rennomman ja tilavamman olosuhteen vuoksi.

Kouvolassa pidettävien poliisijohtoisten puhuttelutilaisuuksien tukena käytetään kaksi sivuista ”Tutkinnan päivittäisohje puhuttelumenettelyä nuorten huumausaineen käyttörikoksesta koskevissa asioissa”. Kyseisessä ohjeessa on viitattu Poliisihallituksen ohjeeseen (POL-2018-49612). Ohjeessa tuodaan esille puhuttelumenettelyn soveltaminen, paikallaolijat, kirjaukset sekä pöytäkirjat. Ohjeen kappaleessa ”Puhuttelussa läpikäytäviä asioita” on nostettu esille puhuttelutilaisuudessa läpikäytäviä asioita kuten esimerkiksi se miksi puhuttelutilaisuus järjestetään sekä tietoja huumausaineista ja huumausainerikoksista. Puhuttelutilaisuuden jälkeen puhuttelun perustiedot ja puhuttelun ratkaisu kirjataan rikosilmoituksen selostusosioon.

5 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavaksi opinnäytetyössä käsitellään tutkimuksellisen osuuden tutkimusmenetelmiä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on käytetty kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, joka on toteutettu teemahaastatteluina. Teemahaastattelussa on haastateltu kolmea alle 18-vuotiasta nuorta, joille on Kouvolassa pidetty puhuttelutilaisuus. Lisäksi tutkimuksessa on haastateltu kahta Kouvolan pääpoliisiaseman rikostorjuntasektorilla työskentelevää poliisia.

5.1 Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa entuudestaan tuntemattomista ilmiöistä. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole yleistää ilmiöitä niin kuin esimerkiksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen. Laadullinen tutkimus tuottaa usein vastauksen kysymykseen ”Mistä tässä on kyse?”, eikä siis tutki jo tunnettuja ilmiöitä ja teorioita. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan, ymmärtämään ja antamaan tulkintoja tutkittavasta aiheesta. Tällöin tavoitteena on saada tutkittavasta aiheesta syvälinen ymmärrys. (Kananen 2017, 32.)

John Creswell käsittelee teoksessaan ”Research Design” tyypillisiä kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Creswell nostaa esiin taulukossaan tyypillisiksi kvalitatiivisiksi piirteiksi uudet menetelmät, jotka ei ole entuudestaan määriteltyjä. Lisäksi hän nostaa esille avoimet kysymykset, haastattelu- ja havaintotiedot, tekstin ja kuvan analysoinnin sekä kuvioiden tulkinnan kvalitatiivisen tutkimuksen piirteinä. (Creswell 2018, 16.)

Laadullinen tutkimusmenetelmä soveltuu hyvin tilanteisiin, kun aiheesta ei ole tutkimustietoa ja siitä halutaan luoda uusia hypoteeseja. Tämä tutkimusmenetelmä mahdollistaa myös triangulaation eli erilaisten menetelmien, tutkijoiden ja tietolähteiden yhdistämisen tutkimuksessa. Näiden avulla saadaan tutkittavasta aiheesta hyvä kuvaus, jonka avulla voidaan muodostaa aiheesta syvämpi ymmärrys. (Kananen 2017, 33.) Edellä kuvattujen piirteiden pohjalta valitsin opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimusmenetelmän. Opinnäytetyössä pyritään tuottamaan kuva sekä ymmärrys puhuttelutilaisuuden ajankohtaisesta tilanteesta, joten edellä mainittu menetelmä sopi parhaiten tutkimuksen tavoitteisiin.

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu rakentuu keskustelun aiheista eli teemoista. Teemahaastattelussa tutkimuksen aihe on jaettu eri osa-alueisiin, joiden katsotaan liittyvän tutkittavaan aiheeseen. Teemojen avulla saadaan selville tutkittavan aiheen ydin ilmiö. Teemahaastattelussa on tärkeässä roolissa tutkijan ja tutkittavan välinen vuorovaikutus. (Kananen 2015, 82-83.)

Teemahaastattelun toteutustapoja on yksilö-, ryhmä sekä focus-group-haastattelu. (Kananen 2010, 52). Opinnäytetyön laadullinen tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna. Teemahaastattelun toteutustapana käytettiin yksilöhaastattelua. Yksilöhaastattelut suoritettiin henkilökohtaisesti ja anonymisti sekä jokainen haastattelu äänitettiin myöhempää litterointia varten. Tämän avulla pyrittiin parantamaan tutkimuksen luotettavuutta. Yksilöhaastattelu valikoitui teemahaastattelun tavaksi, koska yksilöhaastattelu mahdollistaa luotettavan keskusteluilmapiirin sekä saattaa johtaa keskustelua eri teemoihin, joka voi tuottaa lisäkysymyksiä. Henkilökohtaisessa haastattelussa on parempi luoda avoimempi keskusteluyhteys, jolloin haastattelusta saa enemmän haastattelutietoa.

Opinnäytetyössäni haastattelin kolmea alle 18-vuotiasta nuorta, joille on Kouvolassa pidetty puhuttelutilaisuus. Valitsin haastateltaviksi nuoret, koska heiltä saaman haastattelutiedon avulla voidaan tutkia ja vaikuttaa puhuttelutilaisuuden sisältöön. Lisäksi tutkimuksessa haastattelin kahta Kouvolan pääpoliisiaseman rikostorjuntasektorilla työskentelevää poliisia. Nämä kaksi poliisia ovat pitäneet puhuttelutilaisuuksia ja näin ollen heiltä saadaan kokemusperäistä tutkimustietoa. Nuorten haastattelut suoritin Kouvolan pääpoliisiasemalla välittömästi puhuttelutilaisuuksien jälkeen. Poliisien haastattelun suoritin nuorten haastatteluiden jälkeen. Haastatteluihin valmistauduin laatimalla teemahaastattelurungot, jotka ovat nähtävissä liitteessä 1.

Haastatteluilla pyrin selvittämään nuorten sekä poliisien kokemuksia puhuttelutilaisuudesta. Lisäksi pyrin vastaamaan kysymykseen, millainen on hyvä puhuttelutilaisuus. Haastattelutietojen avulla voidaan kehittää puhuttelutilaisuuden laatua sekä esille nousseita ongelmakohtia. Opinnäytetyön haastatteluiden myötä saadaan tutkimuksellista tietoa hyvästä puhuttelutilaisuudesta sekä haastateltavien kokemuksista.

6 HAASTATTELUN TULOKSET

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön teemahaastatteluiden tuloksia ja kehitysideoita. Luvussa käsitellään ensiksi haastatteluiden tuloksia ennalta asetettujen tutkimuskysymysten avulla. Tämän jälkeen luvussa nostetaan haastatteluissa ilmi tulleita kehitysideoita. Lopuksi luvussa on haastatteluista tehty johtopäätökset. Lyhenteet P1, P2, N1 ja N2 tarkoittavat seuraavassa luvussa haastateltuja poliiseja ja nuoria.

6.1 Poliisien kokemuksia puhuttelutilaisuudesta

Poliisien haastattelujen yhteydessä nousi merkittäviksi kokemuksiksi kolme eri puhuttelutilaisuuden piirrettä. Nämä kokemukset liittyivät puhuttelutilaisuuden sisältöön, vaikutukseen ja tavoitteeseen. Kyseiset puhuttelutilaisuuden piirteet vaikuttavat olennaisesti puhuttelutilaisuuden tarkoituksenmukaisuuteen sekä onnistumiseen. Näiden avulla voidaan tutkia puhuttelutilaisuuden kannattavuutta ja kehittämistä.

Haastateltavat poliisit kokivat puhuttelutilaisuuden sisällön merkittäväksi ja oleelliseksi asiaksi puhuttelutilaisuuden vaikuttavuuden sekä uskottavuuden kannalta. Haastateltavat kokivat valistuksen sekä käytännönkokemusten jakamisen tärkeänä osana puhuttelutilaisuutta. Lisäksi oleellista on tuoda ilmi nuorille se, että vaikka huumausaineen käyttörikos käsitellään suullisella huomautuksella, ei kyseisen rikoksen rikosoikeudellinen moite ole lievempi.

”Puhuttelutilaisuudessa mainitaan, että asia voidaan käsitellä huomautuksella, että kaikki jutut eivät aina mene käräjille. Kerrotaan että se ei ole silti hyväksyttävää mutta että tällainen keino on, kun ei ole syyllistynyt useampaan.” (P1)

Haastateltavien mielestä puhuttelutilaisuuden sisältöön vaikuttaa oleellisesti puhuttajan luonne, asenne sekä tavoite. Puhuttelijan luonne ja asenne koettiin vaikuttavan puhuttelutilaisuuden ilmapiiriin sekä nuoren vaikuttamiseen. Puhuttelijan asenne voi saada nuoren puhumaan asioista avoimemmin ja näin ollen puhuttelutilaisuudesta on enemmän hyötyä nuorelle. Puhuttelija ohjaa puhuttelutilaisuuden suuntaa sekä on oleellisessa vastuussa puhuttelutilaisuuden sisällöstä. Puhuttelutilaisuuden sisällöissä on eroavaisuutta, joka johtuu puhuttelijoiden erilaisista asenteista ja suhteista nuoriin

”Tietynlaiset ihmiset valikoituu aina puhuttamaan, koska siinä ei voi olla liian hyökkäävä eikä liian kaverikaan vaan sellainen tietynlainen napakkuus pitää olla ja luoda se luottamus siihen nuoreen.” (P1)

Kysyin haastateltavilta ”Koetko puhuttamisen hyvänä tapana vaikuttaa nuoreen? Onko kyseessä rangaistus, pelottelu vai mahdollisuus?”. Puhuttelutilaisuus nähdään isona kokonaisuutena, joka voi olla rangaistus, pelottelu tai mahdollisuus. Poliisit katsoivat puhuttelutilaisuuden olevan vähiten rangaistus, vaikka siitä annetaan suullinen huomautus, mikä on yhtä pätevä kuin esimerkiksi sakko. Molemmat haastateltavista poliiseista kokivat puhuttelutilaisuuden eniten mahdollisuutena vaikuttaa nuoreen sekä jossain määrin pelotteluna. Haastateltavat poliisit kokevat pelottelun jossain määrin vääräksi sanaksi, sillä tarkoituksena on enemmän keskustella huumausaineiden käytön uhkakuvista, joita voi olla esimerkiksi terveydellinen tai rikosoikeudellinen uhkakuva.

”Mun mielestä se pitäisi olla niin kuin tietyllä tapaa mahdollisuus siihen tulevaisuuden osalta, että voi valita toisin. Tietyllä tapaa se on pelottelua, en tiedä mitä toista sanaa voisi käyttää, mutta tietyllä tapaa siinä puhutaan niistä uhkakuvista mitä voi syntyä, jos jatkaa. On se sitten terveydellinen uhkakuva tai rikosoikeudellinen.” (P2)

Puhuttelutilaisuuden vaikuttavuuteen ja toimivuuteen katsotaan vaikuttavan nuoren huumausaineen riippuvuuden taso, nuoren oma asenne sekä nuoren yleinen suhtautuminen huumausaineita kohtaan. Haastateltavat katsovat, että puhuttelutilaisuuden toimivuuden kannalta on olennaista se, mitä aikaisemmin nuoria saataisiin kiinni huumausaineiden käytöstä sen parempi. Tämän avulla nuoren asenteeseen päästäisiin vaikuttamaan varhaisessa vaiheessa ja puhuttelutilaisuuden vaikuttavuus olisi laadukkaampaa. Haastateltavat nostavat tärkeäksi asiaksi myös nuoren oman asenteen ja suhtautumisen huumausaineita sekä puhuttelutilaisuutta kohtaan. Puhutteluita tehneet poliisit katsovat, että loppuen lopuksi vastuu on aina nuorella itsellään siitä, mitä he haluavat puhuttelutilaisuudesta ymmärtää ja saada irti.

”Enemmän ehkä toimisi, jos olisi enemmän sitä, että ne nuoret paljastuisivat kadulta, kun poliisihan näkee sitten aina vaan sen nurjan puolen. Meille ei yleensä tule niitä sellaisia niin kuin tavallisia nuoria, jotka olisi vaan vähän pössytelly, koska ne ei jää missään kiinni.” (P1)

Puhuttelutilaisuuden tavoitteeksi katsotaan oleellisesti rikosoikeudellisen moitteen ja suullisen huomautuksen antamisen lisäksi avoin keskustelutilanne, jonka lopputuloksena saataisiin nuori ymmärtämään huumausaineiden käytön riskit sekä seuraukset. Yksi haastateltavista nosti esille, että nuorille on tärkeä tuoda ilmi, että hänellä on mahdollisuus puhua, hakea apua ja muuttaa toimintaansa. Katsotaan, että poliisin tarkoituksena ei ole aina rangaista teoista, vaan myös auttaa nuoria tällaisessa tilanteessa esimerkiksi vain kuuntelemalla tai antamalla vaihtoehtoisia toimintamalleja.

”Jos ajatellaan rikosoikeudellista tavoitetta niin puhutuksen tavoite on saada nuori ymmärtämään sen puhutuksen tarkoitus ja antaa suullinen huomautus. Se on pelkistetyksi sen puhutuksen tavoite. Toki siinä on rinnastettuna tai korostetusti ensimmäisenä tavoitteena se, että sitä asiaa käytäisiin läpi ja saataisiin se nuori ymmärtämään tekojen seuraukset ja valintojen merkitykset.” (P2)

6.2 Nuorten kokemuksia puhuttelutilaisuudesta

Opinnäytetyön nuorten teemahaastatteluissa pinnalle nousi kolme erilaista teemaa, jotka ovat huumausaineen käsitteleminen suullisella huomautuksella, nuorten kokemus huoltajien läsnäolosta ja miltä nuorista puhuttelutilaisuus tuntui. Näiden teemojen avulla voidaan nostaa esiin nuorten kokemuksia puhuttelutilaisuudesta.

Kaikki haastateltavat nuoret kokevat huumausaineen käyttörikoksen käsittelemisen suullisella huomautuksella hyvänä. Tämän avulla nuorelle annetaan mahdollisuus toimia jatkossa eri tavalla sekä nuorelle tarjotaan apua asiassa. Nuoret pitävät itse puhuttelutilaisuutta niin ikään mahdollisuutena. Nuoret kokevat puhuttelun olevan tilaisuus keskustella tapahtuneesta jonkun aikuisen eli tässä tilanteessa poliisin kanssa, eikä tilanteesta tullut vain sakkoa käteen. Nuoret eivät kokeneet puhuttelutilaisuutta pelotteluna eikä rangaistuksena vaan hyvänä mahdollisuutena keskustella tapahtuneesta.

”Kyllä mun mielestä, että nuoret saavat sen mahdollisuuden toimia viä kunnolla.” (N1)

”Kyllähän se oli tietysti ihan silleen hyvä juttu ja pääsi kerton, että mitä siinä kävi.” (N2)

Haastateltavat eivät kokeneet vanhempien ja sosiaalityöntekijöiden läsnäoloa puhuttelutilaisuudessa ongelmana. Läsnäoloa ei koettu ongelmaksi siksi, että huoltajat tiesivät asian jo. Lisäksi asian käsitteleminen, puhuminen ja oman version kertominen

huoltajien tai sosiaalityöntekijöiden edessä koettiin hyväksi tavaksi purkaa tapahtunutta. Yksi haastateltavista nuorista nosti haastateltavien poliisien tavoin esille nuoren oman vastuun merkityksen puhuttelutilaisuudessa. Nuori näki huoltajien läsnäolon osittain huonona, sillä perusteella, että nuoren tulisi ottaa myös itse vastuuta omista valinnoista ja seurauksista.

”Silleen on hyvä, mutta silleen huono, että kyllä pitää nuoren alkaa ottaa myös vastuuta.” (N1)

Haastateltavat kokivat puhuttelutilaisuuden hyvänä vaikuttamisena ja valistamisena. Yksi haastateltavista koki tilaisuuden vaikuttaneen häneen myös poliisin aitona haluna auttaa nuorta, eikä vain osoittaa syyllisyyttä. Lisäksi puhuttelutilaisuus herätti nuorelle ajatuksia hänen elämäntilanteestaan sekä tulevaisuudesta. Puhuttelutilaisuudesta jäi monelle nuorelle hyvä kuva ja puhuttelutilaisuus koettiin hyväksi tavaksi puuttua nuorten huumeiden käyttöön.

”Hyvänä vaikuttamisena ja ei silleen syytetty vaan haluttiin auttaa. Ite tajusi ainakin tilanteen vakavuuden ja että ei kannata leikkiä näillä asioilla.” (N1)

6.3 Kokemuksia hyvästä puhuttelutilaisuudesta

Haastateltavien mielestä hyvän puhuttelutilaisuuden merkittäviä tekijöitä ovat avoin keskustelu, hyvä ilmapiiri sekä puhuttajan jämäkkä asenne. Nuoret kokevat hyväksi puhuttajaksi poliisin, joka sanoo asiat selkeästi ja jämäkästi. Haastattelussa korostui myös se, että puhuttelijan ei haluta olevan liian hyökkäävä nuorta kohtaan.

”No just sellanen, että sanoo asiat selkeästi ja jämäkästi. Ei saa olla liian äkänen.” (N1)

Nuoret kokevat, että puhuttelijan sukupuolella ei ole merkitystä. Yksi haastateltavista kuitenkin kokee, että puhuttelijan olisi hyvä olla nuori. Muut haastateltavat eivät katsoneet puhuttelijan iällä olevan merkitystä vaan korostivat puhuttelijan luonnetta ja suhtautumista nuoriin. Tämän vaikutus voi johtua nuoren ajatuksesta, että puhuttelija voi samaistua enemmän nuoren elämäntilanteeseen.

”Tollanen mikä oli. Sellanen, että on niin kuin ehkä nuorempi. Ei väliä onko mies vai nainen” (N2)

Niin kuin nuoret myös haastateltavat poliisit kokevat hyvän puhuttelijan olevan selkokieltä puhuva. Poliisit nostavat puhuttelijan hyväksi piirteiksi ymmärtäväisyyden ja sen, että asioista puhutaan suoraan. Puhuttelijan tulee huomioida nuorta puhuttelun aikana ja pyrkiä löytämään oikeanlainen asenne kutakin nuorta kohtaa. Hyvältä puhuttelijalta odotetaan ymmärrystä, kärsivällisyyttä sekä tilanteeseen mukautumista. Lisäksi katsotaan, että puhuttelijalla tulee olla puhuttelutilaisuudessa ja asian hoitamisessa motivaatio kohdallaan sekä selkeä tavoite, johon puhuttelutilaisuudella pyritään.

”Kun pyrkii puhumaan asioista niiden oikeilla nimillä, faktana ja että tällaista tämä on ja tällaista tästä seuraa ja tämä on sanktio, jos tästä ei tyyli muutu. Niin se mun mielestä riittää ja just antaa sen vastuun nuorelle. Joskus tietenkin riippuu sen nuoren asenteestakin niin minusta olisi ihan hyvä olla sellainen tiukkasanainen.” (P2)

Kaikki haastateltavat nostivat esille puhuttelutilaisuudessa avoimen keskustelun olennaiseksi asiaksi puhuttelutilaisuuden toimivuuden kannalta. Varsinkin poliisit kokivat, että keskustelua tulee pyrkiä herättämään. Avoimella keskustelulla päästään avoimempaan ja vapaampaan ilmapiiriin, jolloin nuorten kanssa on helpompaa keskustella. Tällöin nuori voi kertoa tapahtumista ja asenteesta laajemmin ja avoimemmin. Haastateltavat katsovat hyvänä sen, että asiasta ei kirjata puhuttelutilaisuuden aikana mitään, vaan keskustelulle annetaan tilaa ja nuorta oikeasti kuunnellaan.

”Joo se oli silleen hyvä, että keskusteltiin vaan” (N2)

”Minun mielestäni olisi paras, jos pääsisi sellaiseen avoimeen keskusteluun, että jos on sellainen nuori, jolla on kokemusta tietyllä tapaa niin sit puhutaan tavallaan sen kokemuksen mukaisesti.” (P2)

6.4 Haastatteluiden kehitysideat

Haastateltavat nuoret kokivat puhuttelutilaisuuden toimivaksi ja kysyttäessä kehittämisideoita nuorilta, kertoivat he puhuttelutilaisuuden olevan jo nyt hyvä. Toinen haastateltavista korosti, että hyvän puhuttelijan tulee osata reflektoida omaa toimintaa ja pyrkiä sitä kautta parantamaan omaa toimintaansa. Molemmat haastateltavat poliisit kertoivat, etteivät he ole saaneet puhuttelutilaisuuteen minkäänlaista koulutusta. Tämä voisi olla puhuttelutilaisuuksien laadun kehittämisen osalta olennainen kehittämisidea.

”...itse asiassa näihin yli 15-vuotiaiden puhutuksiin ei ole koulutettu mitenkään.” (P1)

”Ei ole tullut minkäänlaista koulutusta.” (P2)

Yksi haastateltavista nosti kehittämisidean liittyen nuorten huumausainevalistukseen. Liikennevalistuksen tueksi järjestetään Punainen Liitu-tapahtumia. Nuorten huumausainevalistusta voitaisiin kehittää järjestämällä samanlaisia tapahtumia, mutta huumausaineiden osalta. Tämän avulla voitaisiin vaikuttaa nuoriin ennalta estävästi ja lisätä nuorten tietoisuutta huumeista sekä niiden aiheuttamista muista vaikutuksista.

”Mietin, että kun on se Punainen Liitu-tapahtuma, mikä liittyy liikennevalistukseen niin sitten olisi joku vastaava huumeisiin. Siinä vaiheessa, kun rikos on jo tapahtunut niin se ei ole enään niin hedelmällistä aikaa vaikuttaa, kun se että sen ajatuksen siitä että ei käytä, saa itämään jo siellä ennenkö mitään on kokeiltukaan.” (P2)

6.5 Johtopäätökset

Hyvä puhuttelutilaisuus on avointa keskustelua nuoren ja puhuttelijan välillä. Hyvän puhuttelutilaisuuden avulla pyritään tuomaan nuorelle esille rikosoikeudellisen moitteen ja suullisen huomautuksen lisäksi vaikutus siitä, että hänen kertomaan tapahtuneesta kuunnellaan sekä häntä pyritään sitä kautta auttamaan. Hyvällä puhuttelutilaisuudella pyritään vaikuttamaan nuoren asenteisiin huumausaineita kohtaan. Hyvä puhuttelutilaisuus edellyttää tutkimuksen mukaan puhuttelijan oikeanlaista asennoitumista ja motivoitumista aiheen käsittelemiseen. Nuoret sekä poliisit kokevat puhuttelijan olevan merkittävässä asemassa puhuttelutilaisuuden ohjaamisessa sekä onnistumisessa.

Puhuttelutilaisuus koetaan pääsääntöisesti hyvänä tapana vaikuttaa nuoreen. Katsotaan, että puhuttelutilaisuus koetaan enemmän mahdollisuutena vaikuttaa nuoren asenteisiin kuin rangaistuksena huumausaineen käyttörikoksesta. Puhuttelutilaisuudella katsotaan olevan merkitystä siihen, miten nuoret suhtautuvat poliisiin. Nuoren ja poliisin avoin keskustelu pienentää vastakkain asettelua poliisin ja nuoren välillä.

Nuoret kokevat puhuttelutilaisuuden hyväksi, eikä kehittämisideoita tullut ilmi haastatteluissa. Haastateltavat poliisit nostivat esiin koulutuksen ja sen puutteellisuuden kyseisestä aiheesta. Asia on uusi, jolloin poliisit katsoivat tärkeäksi myös saada aiheesta koulutusta, jolloin puhuttelutilaisuudesta saataisiin mahdollisimman laadukas. Kuten yksi haastateltavista poliiseista sanoi, omaa reflektointia täytyy tehdä, jotta puhuttelija oppii ja kehittyy puhuttelijana. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että asiasta olisi koulutusta, joka mahdollistaisi puhuttelutilaisuuden laadun tasaisuuden ja yhdenmukaisuuden.

7 POHDINTA

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyön toteutuksen onnistumista sekä tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Lisäksi opinnäytetyön viimeisessä luvussa käsitellään opinnäytetyö prosessin varrella esille nousseita kysymyksiä ja jatkotutkimusaiheita.

7.1 Toteutuksen onnistuminen

Opinnäytetyöni aiheen valitseminen ja rajaaminen onnistui mielestäni hyvin. Nuorten huumausaineiden käyttäminen sekä nuorten asenteet huumeita kohtaan puhuttavat paljon tällä hetkellä yhteiskunnassamme. Opinnäytetyön avulla pystyn nostamaan kokemuseräistä tutkimustietoa esille sekä tuomaan yhden näkökulman lisää kiivaaseen keskusteluun. Opinnäytetyöni on aiheeseeni nähden rajattu tiiviiksi paketiksi, joka käsittelee paljon nuorten huumausaineiden asenteita, huumausaineiden käyttämistä sekä käytön tunnistamista. Aiheen ja teoriapohjan rajaaminen oli hankalaa aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Tietoa ja materiaalia oli paljon saatavilla, mutta rajallisen ajan ja resurssien vuoksi teoriapohjaa oli rajattava.

Asetin opinnäytetyön tavoitteeksi parantaa nuorille huumausaineen käyttöriskistä pidettävää poliisijohtoista puhuttelutilaisuutta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa nuorten ja poliisien kokemuksia puhuttelutilaisuudesta. Näiden kokemusten pohjalta tarkoituksena on ollut tuottaa kokemuseräistä tutkimustietoa puhuttelutilaisuudesta, jotta kyseistä prosessia ja tilaisuutta voitaisiin kehittää. Mielestäni tutkimuksen avulla on saatu nostettua esille piirteitä hyvästä puhuttelijasta ja puhuttelutilaisuudesta. Tutkimuksen avulla on saatu kokemuseräistä tietoa nuorilta, joka on mielestäni arvokasta tietoa puhuttelutilaisuuden kannattavuuden sekä toimivuuden kannalta. Tämän puolesta opinnäytetyön tavoitteet on saavutettu.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valitsin kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, joka mahdollistaa teemahaastattelun. Tarkoituksena oli kerätä poliisien sekä nuorten kokemuksia poliisijohtoisesta puhuttelutilaisuudesta, jolloin laadullinen tutkimusmenetelmä ja teemahaastattelut sopivat minusta hyvin opinnäytetyön tutkimusmenetelmiksi. Opinnäytetyössä on pieni määrällinen otanta nuorten huumausaineen käyttämisestä sekä asenteista. Mielestäni otanta on riittävä ja se tuo opinnäytetyöhön myös tilastollista osuutta teoriaosuuteen, mutta ei tee opinnäytetyöstä kuivaa numeroiden pyörittelemistä.

Teemahaastattelut toteutin yksittäisinä henkilöhaastatteluina, joka oli mielestäni toimiva ratkaisu. Haastattellessani henkilökohtaisesti pystyin keskustelemaan haastateltavien kanssa myös hieman teemojen ulkopuolelta, jolloin kuva nuorten huumausaineen käyttörिकoksen ympäriltä välittyi laajemmin. Haastatteluiden dokumentoinnissa ei ollut haasteita, mutta jälkikäteen ajatellen nuorten haastatteluihin valmistautumiseen olisi tullut käyttää enemmän aikaa. Nuorten haastatteluissa vastaukset olivat usein lyhyempiä kuin poliisien eikä kokemusperäistä tietoa tullut laajasti. Tämä olisi ollut ratkaistavissa paremmalla valmistautumisella sekä laajemmilla ja tarkemmilla kysymyksillä. Haastattelut tulivat myös usein nopeasti ja hyvin aikaisessa vaiheessa opinnäytetyön prosessia, joka omalta osaltaan hankaloitti tarkkojen kysymysten miettimistä etukäteen.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyö on tieteellinen tutkimus, jossa tulee olla luotettavuustarkastelu. Opinnäytetyön luotettavuustarkastelua voi tehdä erilaisien luotettavuusmittareiden avulla. Luotettavuusmittarit ovat niin sanotusti erilaisia pisteitä tutkimuksen varrella, joissa tarkastellaan luotettavuuden riskikohtia. Luotettavuusmittareita ovat realibiliteetti ja validiteetti, jotka mittaavat opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuutta ja laatua. (Kananen 2017, 173-175.) Opinnäytetyötäni suunniteltaessa ajattelin tutkimuksen luotettavuuden kannalta riskikohdiksi haastatteluiden toteuttamisen, tiedon dokumentoinnin sekä analysoinnin. Halusin toteuttaa haastattelut teemahaastatteluina ja henkilökohtaisesti, jotta keskustelua voi herätä hieman aiheen ulkopuoleltakin. Haastatteluiden dokumentoiminen äänittämällä sekä äänitteen litteroiminen helpotti tutkimuksen tuloksien analysoimista sekä paransi opinnäytetyön laatua. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset osuudessa halusin nostaa esille suoria lainauksia haastateltavilta, jotta lukeminen on mielenkiintoista ja lukijalle välittyy haastateltavien kertoma mahdollisimman alkuperäisenä.

Laadullisten tutkimuksien luotettavuuskriteerejä ovat informantin vahvistus, vahvistettavuus, arvioitavuus/dokumentointi, tulkinnan ristiriidattomuus, saturaatio sekä aikaisemmat tutkimukset. (Kananen 2017, 176). Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden teemahaastatteluista saatu materiaali on litteroitu, joka jälkikäteen arvioiden vahvistaa tutkimuksen luotettavuutta dokumentoinnin suhteen. Litterointi helpotti opinnäytetyön tuloksien analysoimista sekä pienensi tuloksien tulkinnan ristiriidattomuutta. Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden avulla kerätty tutkimustieto on osittain vahvistettua, sillä tutkimuksen tulokset on lähetetty haastateltaville poliiseille luettavaksi ja vahvistettavaksi.

Tämä mielestäni lisää tutkimuksen luotettavuutta, toki vain osaltaan, sillä nuorten tuloksia ei pystynyt jälkikäteen vahvistamaan.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ohjailee ja päättää ketä tutkitaan ja ketä ei sekä muodostaa kysymykset, joiden avulla tutkimusaineistoa kerätään. Tutkija vastaa tutkimusaineiston analysoimisesta ja tulkinnasta. (Kananen 2017, 176.) Opinnäytetyön tutkimuksellisessa osuudessa on käsitelty kokemuksia vain Kouvolan alueelta sekä tutkimuksen tutkimusmenetelmien vuoksi tuloksista ei voi tehdä suurta yleistystä, koska otanta on pieni. Opinnäytetyöni luotettavuutta lisäisi suurempi otanta haastatteluita, joka puolestaan vaatisi tutkimusluvan.

Eettisesti hyväksyttävä ja luotettava tieteellinen tutkimus edellyttää, että tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen tutkimuksen lähtökohtia on esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä sekä näiden huomioiminen tulosten esittämisessä ja arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020.) Opinnäytetyössäni eettinen ja hyvä tieteellinen käytäntö näkyy huolellisuutena, rehellisyytenä sekä osittain vahvistettuna tutkimustietona tutkimuksen tuloksissa.

7.3 Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja toivoisinkin, että nuorten huumausaineiden käyttämistä tutkittaisiin enemmän. Opinnäytetyötä tehtäessä jatkotutkimusaiheita nousi esille niin mediasta, haastatteliijoilta kuin kavereiltakin. Jatkotutkimusaiheita, niin kuin myös tämän opinnäytetyön tutkimuksellista osuutta voitaisiin tutkia valtakunnallisesti, jolloin saataisiin aikaan laajempia ja yleispätevämpiä tutkimustuloksia.

Opinnäytetyön myötä kiinnostavimmaksi jatkotutkimusaiheeksi nousi nuorten huumausaineen käyttöriskien piiloon jäävän osuuden tutkiminen. Tutkimuksen voisi suorittaa määrällisenä tutkimuksena, jossa verrattaisiin huumausaineiden käyttöriskien määrää suhteessa nuorten kertomaan kokeilemiseen. Kyseisen tutkimuksen myötä pinnalle voisi nousta resurssien kohdentaminen esimerkiksi ennalta estävään työhön ja siihen, miten huumausaine valistamista tulisi suunnata. Lisäksi esille voitaisiin nostaa keinoja, joilla voitaisiin puuttua aikaisemmin nuorten huumausaineiden käyttöön. Tämän avulla saataisiin kiinnitettyä huomiota siihen, että huumausaineiden käyttämiseen tulisi pystyä puuttumaan varhaisessa vaiheessa, ennen huumeriippuvuuden alkamista.

Uuden poliisijohtoisen puhuttelutilaisuuden myötä jatkotutkimusaiheeksi voi nostaa huumausaineen käyttörikoksen uusimisen. Tutkimuksessa voitaisiin tutkia, kuinka moni nuori syyllistyy huumausaineen käyttörikokseen poliisijohtoisen puhuttelutilaisuuden jälkeen. Poliisijohtoinen puhuttelutilaisuus on kuitenkin vielä sen verran tuore, että olisi hyvä odottaa vielä hetki, jolloin saataisiin tehtyä tutkimus valtakunnallisesti ja tämän myötä saataisiin tutkimustietoa poliisijohtoisen puhuttelutilaisuuden toimivuudesta ja vaikutuksesta.

LÄHTEET

- Aalto, Mauri & Alho, Hannu & Niemelä, Sonja 2018: Huume- ja lääkeriippuvuudet. 1., Helsinki, Kustannus Oy Duodecim.
- Creswell, John 2018: Research design, qualitative. Quantitative & mixed methods approaches. Great Britain by Bell and Bain Ltd, Glasgow.
- Holopainen, Martti & Pulkkinen, Pekka 2008: Tilastolliset menetelmät. 5., uudistettu painos. Helsinki, WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Hyvärinen, Kimmo 2008: Huumevalistus poliisin ja nuorten perspektiivistä. Turun yliopisto. Oikeustieteellinen tiedekunta. Tutkielma.
- Kananen, Jorma 2010: Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä, Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Kananen, Jorma 2015: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Miten kirjoitan kehittämistutkimuksen vaihe vaiheelta. Jyväskylä, Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Kuusamo, Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Kekoni, Taru 2007: Kannabiksen käyttö, yhteiskunnallinen reagointi ja siihen vastaaminen. Tampere, Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Koskinen, Anu Leena 2020: Yli 90 prosenttia saa pössytellä, piikittää, vetää nokkaan tai imeä eri aineita täysin rauhassa" – tunnetusta poliisista tilanne karkaamassa käsistä. Yle Uutiset. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11169580> Luettu 23.1.2020
- Laukkanen, Markus 2019: Ohje nuoren ensikertalaisen huumausaineen käyttörikosasian käsittelyyn poliisissa. Pikaopas poliisiammattikorkeakoulun harjoittelijoille. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-Opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265320/ON_Laukkanen.pdf?sequence=2&isAllowed=y luettu 27.12.2019
- Lintonen, Tomi & Rönkä, Sanna & Kotovirta, Elina & Konu, Anne 2012: Huumeet Suomessa 2020 ennakointitutkimus. Tampere, Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Martilla, Pertti 2019: Tutkimus: Suomalais-nuorten juominen vähenee, mutta kannabiskokeilut yleistyvät – puolet pitää kokeiluja vaarattomina. Helsingin Sanomat. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006304654.html> Luettu 20.11.2019
- Nuori 1, Kouvola. Teemahaastattelu 14.11.2019
- Nuori 2, Kouvola, Teemahaastattelu 19.11.2019
- Poliisihallituksen ohje POL-2018-49612, 17.12.2018, Menettely huumausaineen käyttörिकosta koskevissa asioissa.

Luettavissa:

https://www.valtakunnansyyttajanvirasto.fi/material/attachments/valtakunnansyyttajanvirasto/vksvliitetiedostot/vksnyleisetohjeet/H5ppIxeEZ/7-31-17Kayttorikosohje_2019Liite3.pdf

Luettu 21.10.2019

Poliisi 1, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Teemahaastattelu 11.12.2019

Poliisi 2, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Teemahaastattelu 11.12.2019

Raitasalo, Kirsimarja & Härkönen, Janne 2019: Tilastoraportti. 40/2019, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Luettavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138792/ESPAD_tilastoraportti06112019.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Luettu 12.11.2019

Rinne, Risto & Kivirauma, Joel & Lehtinen, Erno 2015: Johdatus kasvatustieteisiin. Turku, Bookwell Oy, Juva

Ruokanen, Minttu 2018: Puhuttelutilaisuus. Käytännöt Jyväskylässä huumausaineen käyttöririksestä ensikertaa kiinnijääneelle alle 18-vuotiaalle. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Rönkä, Sanna 2005: Puhuttelu rikoskontrollina. Nuoren huumeiden käyttäjän hallinta ja vastuullistaminen. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiologian pro gradu -tutkielma.

Luettavissa:

https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/opinnaytekipailu/gradu_ronka.pdf

12.11.2019

Rönkä, Sanna 2006: Nuorten huumeiden käyttäjien puhuttelu. Huomioita käytännössä. Helsinki, Hakapaino Oy.

Salasuo, Mikko 2016: Isoissa Saappaissa. A-klinikkasäätiö Luettavissa: <https://a-klinikkasaatio.fi/tiimi/2501/isoissa-saappaissa>

Luettu 27.12.2019

Siro, Jukka 2017: Huumausainerikokset, Keuruu, Edita Publishing Oy

Sulkunen, pekka & Ruohola, Kati & Määttä, Mirja 2003: Kantaa ottamattomuuden etiikka ja ehkäisevän päihdetyön ongelma kulutusyhteis-kunnassa - esimerkkinä Klaari-projekti. Janus. 2003:2, Helsinki.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta: Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) 2020. Luettavissa: <https://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto> Luettu 25.2.2020.

Valtakunnan syyttäjän ohje, VKS:2018:2, 14.12.2018, Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttöririksestä.

Luettavissa:

<https://www.valtakunnansyyttajanvirasto.fi/material/attachments/valtakunnansyyttajanvirasto/vksvliitetiedostot/vksnyleisetohjeet/Gi2b5YPJ1/7-31-17YleinenOhjeLiitteineen.pdf>

Luettu 21.10.2019

Vilkko, Tuija 2011: Onko lapsellani huumeongelma? Päihdelinkki.fi. Luettavissa:
<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/laheiset-ja-paihteiden-kaytto/onko-lapsellani-huumeongelma>

Luettu 27.12.2019

Liite 1. Haastatteluiden kysymysrungot

Haastattelukysymyksiä poliisille

Kerrotko omasta urastasi ja työstäsi?

Kuinka kauan olet ollut poliisina?

Kuinka usein pidät puhuttelutilaisuuksia ja kuinka paljon olet niitä pitänyt?

Oletko saanut koulutusta puhuttelutilaisuuteen ja sen sisällöstä vai miten asia on tullut sinulle tutuksi?

Valmistaudutko jotenkin puhuttelutilaisuuteen?

Miten pyrit puhuttelun toteuttamaan?

Kuvailtako prosessia, kun tieto nuoren syyllistymisestä huumausaineen käyttörikokseen tulee teille?

- Mitä asia vaatii ensiksi?
- Mitä yleensä teette ensimmäiseksi Kouvolassa?

Toimiiko prosessi mielestäsi hyvin ja nuoren kannalta toimivasti? Eteneekö asia mahdollisimman nopeasti yleisesti tai Kouvolassa?

Miten nuoret ja huumausaineen käyttörikokset näkyy poliisille? Mitkä ovat yleisempiä tapauksia, jolloin nuori jää kiinni huumausaineen käyttörikoksesta?

Puhuttelutilaisuuden sisältö ja tapa eri poliiseilla/puhuttelijoilla? Oletko huomannut eroavaisuuksia?

Puhuttelutilaisuuden vaikutukset nuoriin?

Mitä poliisi voisi tehdä mielestänne toisin tai paremmin? Esimerkiksi puhuttelutilaisuudessa.

Millainen on mielestäsi puhuttelijan hyvä asenne tai tapa hoitaa puhuttaminen?

Koetko puhuttamisen hyvänä vaikuttamisena nuoreen? Onko kyseessä rangaistus, pelottelu vai mahdollisuus?

- Millainen ilmapiiri puhuttelutilaisuudessa yleensä on?
- Millainen olisi mielestäsi hyvä ilmapiiri?

Mikä mielestäsi on hyvä tapa vaikuttaa nuoreen?

Mikä on mielestäsi puhuttelutilaisuuden tavoite?

Mikä on sinun oma tavoite puhuttelutilaisuudessa?

Onko hyvä ja toimiva tapa?

Mistä nuoren huumausaineiden käyttäminen yleensä johtuu?

Millaisena näet nuorten ajatusmaailman kautta asenteen huumausaineiden osalta?

1.1.2019 muuttui poliisille, että pidetään puhuttelutilaisuuksia, miten tämä on näkynyt teille ja miten itse koet sen?

Oletko havainnut, että puhutuksesta huolimatta nuoren asenne ei ole muuttunut huumausaineita kohtaan miksikään. Törmäätkö usein nuorten huolettomaan asenteeseen huumausaineita kohtaan?

- Mistä tämä voisi johtua?

Voisiko nuorten asenteita ja valistusta huumausaineita kohtaa poliisin toimesta muuttaa jotenkin tai vaikuttaa?

Mitä mieltä olet hoitoonohjauksesta?

Toteutuuko hoitoonohjaus mielestäsi hyvin, ottaako nuoret sitä vastaan?

Mikä on yleisin huumausaine, johon törmäät työssäsi nuorten kanssa?

Haastattelukysymyksiä nuorille

Kuinka vanha olet?

Opiskeletko tällä hetkellä jossakin?

Oletko opiskellut jotakin?

Onko sinulla harrastuksia vapaa-ajalle, taikka mitä yleensä teet vapaa-ajalla?

Käytätkö usein alkoholia?

Käytitkö nuorempana usein alkoholia?

Oliko se minkäläistä? Millaisissa tilanteissa käytit alkoholia?

Koska oli ensimmäinen kerta, kun testasit huumausainetta?

Millaisessa tilanteessa kokeilit tai olet käyttänyt huumausainetta?

Miksi kokeilit huumausainetta?

Mistä mielestäsi huumausaineiden käyttäminen tai kokeileminen johtuu nuorilla?

Miltä sinusta tuntui puhuttelutilaisuus?

Onko huumausaineen käyttörököksen käsitteleminen huomautuksella mielestäsi hyvä ja toimintatapa ensimmäisessä huumausaineen käyttörököksessä?

Mitä mieltä olet, kun vanhemmat ovat puhuttelutilaisuudessa mukana? Entä sosiaalityöntekijä?

Millainen olisi mielestäsi hyvä poliisi pitämään puhuttelutilaisuuden?

Onko puhutus mielestäsi vaikuttava ja toimiva?

Miltä puhutustilaisuus tuntui? Oliko se paasaamista ja pelottelua vai koitko sen hyvänä valistuksena ja vaikuttamisena?

Muuttiko puhutus ajatustasi huumausaineen kokeilemisesta taikka käyttämisestä?

Mitä mielestäsi on hyvä käydä läpi puhutuksessa?

Koetko puhuttelutilaisuuden toimivana tapana vaikuttaa nuoriin?

Auttoiko puhuttelutilaisuus sinua esimerkiksi tulevaisuuden suhteen?

Aiotko jatkossa käyttää taikka kokeilla huumausaineita?

Kuinka helppoa mielestäsi on hankkia huumausaineita?

Mikä mielestäsi on yleisin huumausaine nuorilla? Miksi?

Voisiko poliisi tehdä mielestäsi jotakin paremmin taikka toisin?

Millainen on mielestäsi nuorten asenne huumausaineisiin?

Kymsote

MIELENTERVEYS- JA PÄIHDEPALVELUT: ASIAKASTIEDOTE

Kymsote tuottaa Kouvolan alueen mielenterveys- ja päihdepalveluiden avopalvelut 1.4.2019 lähtien.

Hoitoon hakeutuminen

Mikäli tarvitset apua mielenterveys- ja päihdeongelmiin, tarjoamme sinulle apua terveysasemilla, jossa työskentelee myös mielenterveys- ja päihdehoitajia. Hoitoa voidaan toteuttaa tarpeesi mukaan eri ammattilaisten avulla ja mikäli tarvitset erikoissairaanhoidotasosta hoitoa, ohjaamme sinut mielenterveys- ja päihdepoliklinikalle hoitoon lääkärin läheteellä.

Terveysaseman mielenterveys- ja päihdesairaanhoidajat tarjoavat myös **Matalan kynnyksen palvelua ilman ajanvarausta**: Palvelupisteessä saa neuvoa ja ohjausta mielenterveys- ja päihdehoitajilta omaan tai läheisen tilanteeseen.

Kouvolan matalan kynnyksen palvelupiste on avoinna arkisin ma - to klo 13 - 15 ja se toimii Kouvolan terveysasemalla osoitteessa Marjoniementie 10, Kouvola.

Käyntisi Kymsoten palveluissa kirjataan sähköiseen potilastietojärjestelmä Lifecareen.

Asiakasmaksut:

Terveysaseman hoitajan vastaanottokäynti 10 € / käynti

Terveysaseman lääkärin vastaanottokäynti 20,60 € / käynti. Maksu peritään kolmelta (3) ensimmäiseltä käynniltä kalenterivuoden aikana (koko Kymsoten alue)

Mielenterveys- ja päihdehoitajan vastaanottokäynnit ovat maksuttomia

Matalan kynnyksen palvelu on maksutonta

Selviämisasemalle ja vieroitushoitoyksikköön hakeutuminen

Selviämisasemalle tai alkoholivieroitukseen voi hakeutua mihin vuorokauden aikaan tahansa oma-aloitteisesti, läheisen saattamana tai yhteistyötahon ohjaamana. Lähetettä ei tarvita. Palvelun tuottaa A-klinikka Oy. Yksikkö toimii osoitteessa Kotiharjuntie 20, Kouvola. P. 040 5267 620. Huumevieroitushoitajaksot toteutetaan suunnitellusti.

Lisätietoja :

Palveluesimies Tarja Alastalo p. 0400 880797

Palveluesimies Minnamaria Salminen p. 020 6158092